

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

NSK a její význam pro počáteční vzdělávání

PDF verze iMetodiky Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím
Národní soustavy kvalifikací

Obsah

Cíl studia	3
Studijní text	4
Základní charakteristika NSK	4
Zajištění kvality procesů a výstupů. Vnější vazby NSK	4
Podporované vytváření a rozvoj NSK	5
Naplnění NSK na začátku roku 2020	5
Vliv NSK na vzdělávání v ČR	6
Doplňující text	8
Kompetence v kvalifikačním standardu profesní kvalifikace	8
Vztah NSK a Národní soustavy povolání	9
Doplňující informace ke vztahu NSK a NSP	9
Doporučení pro formulaci kompetencí v NSK	9
Přílohy	11
Příloha č. 1: Kvalifikační a hodnoticí standard z NSK	11
Příloha č. 2: NSK po dvanácti letech existence a využívání	11
Pojmy	12
Autorizace	12
Autorizovaná osoba	12
Autorizující orgán	12
Centrální databáze kompetencí	12
Evropský rámec kvalifikací	12
Hodnoticí standard profesní kvalifikace	13
Informační systém NSK	13
Kvalifikační standard profesní kvalifikace	13
Národní soustava povolání	13
Profesní kvalifikace	13
Sektorová rada	13
Typová pozice	14
Úplná profesní kvalifikace	14
Úroveň kvalifikace	14
Zákon č. 179/2006 Sb.	14
Shrnutí	15
Zdroje	16
Údaje o této iMetodice	17

Cíl studia

Uživatel iMetodiky po ukončení studia kapitoly:

- Vyjmenuje základní součásti/prvky NSK a stručně je charakterizuje.
- Charakterizuje NSK a ilustruje na příkladech možnosti jejího využití při ovlivňování počátečního vzdělávání.
- Prezentuje základní údaje popisující aktuální stav zavádění NSK.
- Vyjmenuje cíle, jejichž naplnění sleduje vytváření a zavádění NSK.
- Vysvětlí a zdůvodní způsob, jímž jsou v NSK popsány odborné způsobilosti.

Studijní text

- Základní charakteristika NSK
- Zajištění kvality procesů a výstupů. Vnější vazby NSK
- Podporované vytváření a rozvoj NSK
- Naplnění NSK na začátku roku 2020
- Vliv NSK na vzdělávání v ČR

Základní charakteristika NSK

Národní soustava kvalifikací (NSK) je veřejně dostupný registr **profesních kvalifikací (PK)**, **úplných profesních kvalifikací (ÚPK)** a **kvalifikačních a hodnoticích standardů kvalifikací**.

NSK podporuje celoživotní učení a rozvoj lidských zdrojů. **Standardy kvalifikací** jsou podkladem pro ověřování kvalifikací. Uplatňují se i ve vzdělávání a mohou být východiskem pro rámcové vzdělávací programy pro střední odborné školy, školní vzdělávací programy, rekvalifikační programy i kurzy dalšího vzdělávání.

NSK je zavedena zákonem. Zákon je pojat tak, aby umožnil občanům ověřovat a stvrzovat jejich skutečné znalosti, dovednosti a kompetence, bez ohledu na to, zda je získali ve škole, v kurzu, v praxi, nebo samostudiem. Podstatná není vzdělávací cesta, tedy délka vzdělávání či typ navštěvované školy, ověřované jsou „pouze“ kompetence bez ohledu na způsob jejich dosažení.

NSK umožňuje ověřování a potvrzování výsledků učení. Obsahuje soustavu standardů, podle nichž může probíhat ověřování a stvrzování odborných kompetencí. Zkouška probíhá před tzv. **autorizovanou osobou**. Osvědčení o získání profesní kvalifikace je celostátně platný certifikát.

Na zavádění a naplňování NSK se podílejí zástupci zaměstnavatelů. Naplňování je nastaveno tak, aby standardy profesních kvalifikací vznikaly v **sektorových radách**, v nichž jsou zástupci zaměstnavatelů a další reprezentanti jednotlivých odvětví. Sektorové rady představují významnou platformu pro výměnu informací a názorů důležitých aktérů, kteří ovlivňují trh práce.

Zajištění kvality procesů a výstupů. Vnější vazby NSK

V NSK je zajištěna kvalita procesů i výstupů. **Zákon č. 179/2006 Sb.**, o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, stanovuje proces hodnocení dosažené odborné způsobilosti, pravidla udělování **autorizace** certifikačním orgánům a odpovědnost správních orgánů za jednotlivé procesy.

NSK má jasný vztah k **Evropskému rámci kvalifikací** (EQF). Vláda České republiky schválila v červenci 2011 Národní přiřazovací zprávu, v níž jsou **úrovně kvalifikací** v NSK přiřazeny k EQF. Všechny profesní kvalifikace v NSK tak jsou rámcově porovnatelné s kvalifikacemi v dalších evropských státech.

Podporované vytváření a rozvoj NSK

V dosavadní historii NSK mají zásadní význam dva projekty. První z nich, Rozvoj národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání, byl zaměřen na vývoj a částečnou implementaci NSK. Realizoval jej Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) jako projekt Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) financovaný s podporou ESF v letech 2005 až 2008. V roce 2009 začal nový projekt MŠMT podporovaný ESF s názvem Rozvoj a implementace NSK (NSK2). Realizoval jej NÚV od května 2009 do listopadu 2015.

Jestliže do listopadu 2015 tak byla tvorba a implementace NSK zajištěna projektovým financováním, pak s ohledem na význam NSK bylo nezbytné udržování její aktuálnosti, kvality a spolehlivosti. To znamená provádění revizí a změn již existujících standardů profesních kvalifikací a tvorbu menšího počtu nových standardů profesních kvalifikací v reakci na změny trhu práce či požadavky jednotlivých resortů související s vývojem legislativy. S ohledem na uvedené skutečnosti se v roce 2015 uskutečnila řada jednání zástupců MŠMT a zástupců zastřešujících organizací zaměstnavatelů o zajištění pokračování implementace a dalšího rozvoje NSK po skončení projektového financování. Dohodnutý model řešení počítá s finančním podílem zaměstnavatelské sféry.

Aktuálně je součástí Plánu hlavních úkolů NPI ČR úkol, který vychází z požadavků na zajištění udržitelnosti ukončeného projektu NSK2, jehož výsledky dále rozvíjí a doplňuje, a současně navazuje na schválenou koncepci udržování a rozvoje NSK.

Profesní kvalifikace tak i v současnosti vymezují a jejich standardy vytvářejí zaměstnavatelé v návaznosti na **Národní soustavu povolání**. Aktivitu zástupců zaměstnavatelů sdružených v odvětvově zaměřených sektorových radách koordinuje konsorcium vedené Hospodářskou komorou ČR.

Naplnění NSK na začátku roku 2020

Stav **zavádění NSK** popisují údaje ze začátku roku 2020:

Více než 225 000 vyzkoušených

Počet zájemců, kteří získali osvědčení o profesní kvalifikaci (tedy státem uznané odborné způsobilosti), kterou uchazeč o osvědčení prokázal a která ho opravňuje k výkonu určité profese.

Více než 1 300 zveřejněných standardů profesních kvalifikací

Počet standardů schválených MŠMT a zveřejněných v informačním systému NSK. Dalších několik stovek zpracovaných standardů je ve schvalovacím procesu a postupně doplní rozsáhlý, jednotný a funkční systém, který pružně reaguje na vývoj trhu práce.

Více než 1 000 autorizovaných osob

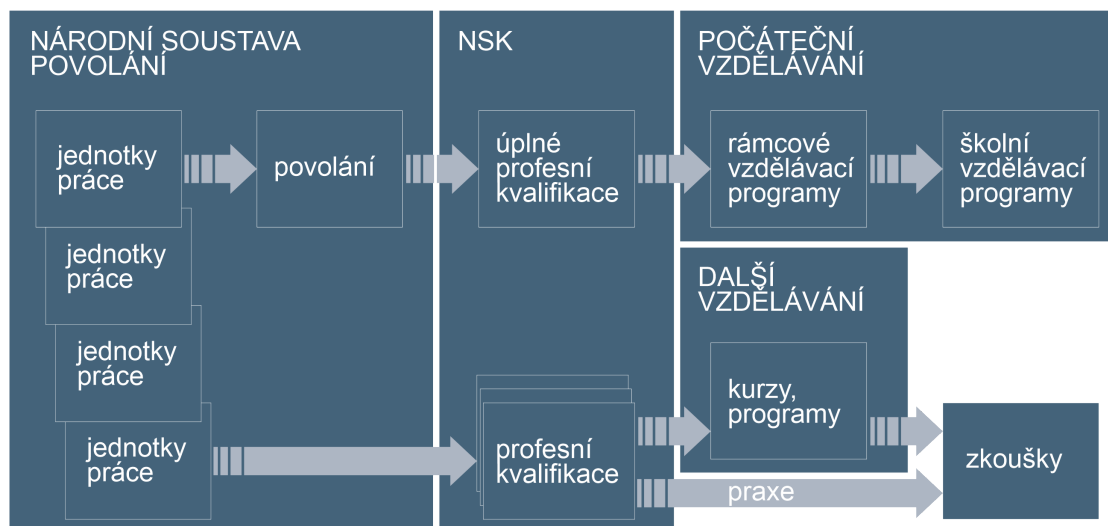
Počet autorizovaných osob (odborníků, škol, firem atd.), které mají oprávnění organizovat a provádět zkoušky a vydávat o tom zákonem stanovená osvědčení (jsou to právnické i fyzické autorizované osoby, které jsou držiteli zhruba 4 000 autorizací).

Dosažený stav zavádění NSK je výsledkem zapojení několika tisíc odborníků z praxe, kteří se podíleli a podílejí na tvorbě a hodnocení standardů profesních kvalifikací.

Informační systém NSK představuje registr všech doposud schválených celostátně uznávaných profesních kvalifikací. Jeho hlavním úkolem je seznamovat uživatele se standardy profesních kvalifikací a se souvisejícími možnostmi jejich využívání.

Vliv NSK na vzdělávání v ČR

Celkové schéma vlivu NSK prezentované od počátku jejího vývoje obsahuje následující obrázek.

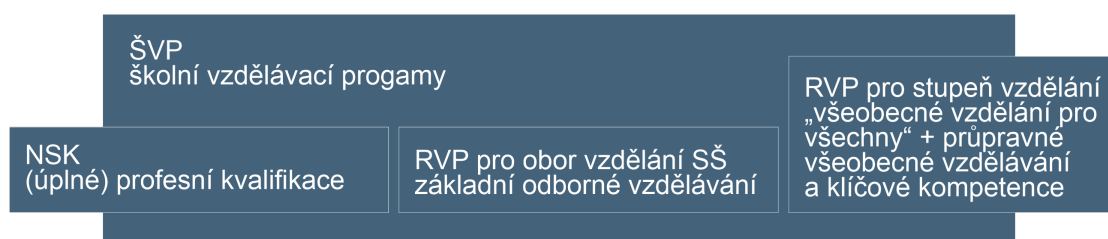
Obrázek 1: Schéma vlivu NSK, zdroj: NSK po deseti letech, NÚV, 2018.

V počátečním vzdělávání je NSK východiskem pro vymezování struktury a obsahu oborů vzdělání prostřednictvím ÚPK a jejich skládáním z PK. Standardy ÚPK aktuálně ovlivňují příslušné rámcové vzdělávací programy, standardy PK jsou podporovány, doporučovány

a využívány jako jeden z možných zdrojů informací pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Všechny uvedené funkce se plně rozvíjejí po základním naplnění NSK. I tvorba a využívání tohoto prostředku přispívá k tomu, aby se NSK stala významným systémovým zdrojem informací pro vzdělávací obsah, který bude v České republice komplexně reflektovat a transformovat potřeby zaměstnavatelů do předpokládaných výstupů počátečního vzdělávání.

Aktuální přístup k možnému využívání NSK v rámci počátečního vzdělávání charakterizuje následující schéma.

Obrázek 2: NSK v rámci počátečního vzdělávání, zdroj: Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020 (22)“, č. j. MŠMT-38036/2016-1.

RVP pro stupeň vzdělání budou relativně nejstabilnější (revize v horizontu 10–15 let), RVP pro obor vzdělání budou revidovány častěji (v horizontu 5–10 let). Revize NSK probíhá permanentně podle potřeb trhu práce.

Doplňující text

- **Kompetence v kvalifikačním standardu profesní kvalifikace**
- **Vztah NSK a Národní soustavy povolání**
- **Doplňující informace ke vztahu NSK a NSP**
- **Doporučení pro formulaci kompetencí v NSK**

Přístup tvůrců NSK k formulaci výsledků učení popisuje Metodika naplňování NSK. Z textu této metodiky je pro potřebu tvůrců ŠVP bez úpravy (je tedy zachována dikce „pokynů a doporučení pro tvůrce standardů“) převzat následující text.

Kompetence v kvalifikačním standardu profesní kvalifikace

Kvalifikační standard profesní kvalifikace je zákonem č. 179/2006 Sb. definován jako „strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.

V NSK jsou požadavky kvalifikačního standardu formulovány prostřednictvím kompetencí, které by měl mít držitel příslušné kvalifikace. Tyto kompetence jsou definovány Kompetenčním modelem služeb zaměstnanosti a jsou součástí postupně vyvíjené a naplňované **centrální databáze kompetencí** společné pro NSK a NSP. Kompetenční model stanovuje mj. základní vlastnosti každé kompetence:

- musí být sledovatelná,
- musí být měřitelná/hodnotitelná,
- musí být trénovatelná/přístupná změně a rozvoji.

Tento kompetenční model je v plném rozsahu aplikován v NSP, kde se rozlišují tři kategorie kompetencí:

- měkké kompetence (např. efektivní komunikace, aktivní přístup, samostatnost),
- obecné dovednosti (např. počítačové dovednosti, angličtina, ekonomické povědomí),
- odborné dovednosti a znalosti (např. navrhování zahradního nábytku).

Součástí kvalifikačních standardů profesních kvalifikací je pouze kategorie odborné dovednosti a znalosti. Pro účely NSK jsou souhrnně nazývány **odbornými kompetencemi**.

První dvě kategorie kompetencí (měkké kompetence a obecné dovednosti) jsou pro účely NSK zjednodušeně nazývány **obecnými kompetencemi**.

Obecné kompetence nejsou v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací explicitně stanovovány, využijí se až při tvorbě kritérií hodnotících standardů.

Vztah NSK a Národní soustavy povolání

Kvalifikační standard profesní kvalifikace je souborem požadavků pro řádný výkon pracovních činností příslušné profesní kvalifikace. Tyto požadavky jsou definovány výčtem požadovaných odborných kompetencí.

Hlavním zdrojem při tvorbě kvalifikačních standardů je Národní soustava povolání, zejména již stanovené odborné dovednosti u odpovídajících typových pozic (respektive u povolání nečleněných do typových pozic), případně další informace (pracovní činnosti, příklady prací).

V zájmu udržení jednotnosti, propojitelnosti a transparentnosti kompetenčního modelu je třeba do kvalifikačního standardu profesní kvalifikace přebírat kompetence (odborné dovednosti a znalosti) již stanovené u adekvátní jednotky práce NSP (pokud jednotka práce existuje).

Doplňující informace ke vztahu NSK a NSP

Je třeba vysvětlit, proč se zdánlivě stejná kategorie jmenuje v NSP odborné dovednosti a v NSK odborné kompetence, přestože odborné kompetence v NSK vzniknou převzetím odborných dovedností z NSP (existuje-li příslušná jednotka práce).

Pro přehlednost a jednoznačnost požadavků na zkoušku z profesní kvalifikace jsou tyto požadavky vyjádřeny prostým seznamem, jehož obsah tvoří odborné dovednosti příslušné **typové pozice**. Vyhovuje to tak i autorizovaným osobám.

Ostatní složky z NSP (odborné znalosti, měkké kompetence a obecné dovednosti) se uplatní až v kritériích hodnocení vztažených k odpovídající odborné dovednosti (podrobněji bude probráno v textu zabývajícím se hodnotícím standardem).

A protože takto prostřednictvím kritérií hodnocení do ověřování dané odborné dovednosti vstoupí i další složky (znalosti, měkké kompetence a odborné dovednosti), nejde už jen o prostou odbornou dovednost, ale o komplexní, vše zahrnující kompetenci.

Doporučení pro formulaci kompetencí v NSK

Odborné dovednosti z jednotky práce je žádoucí přebírat do kvalifikačního standardu. Pokud kompetence nelze převzít, je třeba je nově vytvořit. Při formulování kompetence je třeba se řídit následujícím:

Odborné kompetence v sobě zahrnují dvě složky – činnostní a oborovou.

Např. kompetence „montáž potrubí otopných soustav“ zahrnuje:

- „činnostní“ složku – „montáž“ představující zvládnutí postupů při montážních činnostech,

- „oborovou“ složku – „potrubí otopných soustav“, jejich prvky a komponenty, jejich funkce a parametry.

Zjednodušeně lze říci, že „oborová“ složka je představována určitým okruhem požadovaných znalostí, „činnostní složka“ požadovanými dovednostmi. Odborná kompetence je spojením obou těchto složek.

Odborná kompetence by měla obsahovat jen jednu činnostní složku. Tzn., že specifickou kompetencí by nemělo být např. „instalace a obsluha otopných soustav“, protože jde již o dvě různé činnosti, které nemusí být požadavkem pro jednu kvalifikaci.

Výjimku z tohoto pravidla mohou tvořit situace, kdy se jedná o:

- navazující činnosti, každá ověřovaná pouze jedním kritériem hodnocení a jejich rozepsání do samostatných kompetencí by vedlo ke zbytečnému roztržštění standardu,
- navazující činnosti, které jsou svým charakterem příbuzné a jejich „souhrn“ nelze pojmenovat jedním pojmem.

Podstatné jméno činnostní uvádějící odbornou kompetenci je třeba formulovat v nedokonavém vidu (zhotovování a nikoliv zhotovení), případně ho nahradit běžněji používaným pojmem pro probíhající činnost („obsluha“ místo „obsluhování“, „instalace“ místo „instalování“, „výpočty“ místo „vypočítávání“, „rekonstrukce“ místo „rekonstruování“ apod.).

Přílohy

Příloha č. 1: Kvalifikační a hodnoticí standard z NSK

Kvalifikační a hodnoticí standard

Příloha umožňuje prostudovat kvalifikační a hodnoticí standard v NSK. Zvláštní pozornost si zaslouží formulace odborných způsobilostí v kvalifikačním standardu a kritéria i způsob hodnocení v hodnoticím standardu.

Příloha č. 2: NSK po dvanácti letech existence a využívání

NSK po dvanácti letech

Příloha obsahuje výběr z textu článku publikovaného v době, kdy systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání založený na NSK dosáhl dvanácti let fungování. Text zdůrazňuje, že NSK si za tu dobu vydobyla významné postavení a má řadu funkcí. Upozorňuje i na to, že přes setrvačnost vnímání vzdělávacích cest již nový systém umožnil získat a ověřit kvalifikaci více než dvěma stům tisícům občanů.

Pojmy

Autorizace

Oprávnění fyzické nebo právnické osoby ověřovat způsobem vymezeným v příslušném hodnoticím standardu dosažení odborné způsobilosti fyzické osoby vymezené v příslušném kvalifikačním standardu profesní kvalifikace, pro kterou bylo oprávnění uděleno (vymezení zákonem).

Autorizovaná osoba

Fyzická nebo právnická osoba, které byla udělena autorizace podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání; je oprávněna organizovat zkouškovou činnost za účelem získání oprávnění k výkonu profesní kvalifikace (vymezení zákonem).

Autorizující orgán

Ústřední správní úřad příslušný k rozhodování o udělení, prodloužení platnosti nebo odnětí autorizace na základě skutečnosti, že do jeho působnosti uvedené v příloze k zákonu náleží povolání, popřípadě pracovní činnosti, jejichž výkonu se příslušná profesní kvalifikace týká, nebo jehož působnost je danému povolání, popřípadě pracovním činností, nejbližší (vymezení zákonem).

Centrální databáze kompetencí

Soubor více než 10 000 okódovaných odborných způsobilostí (kompetencí), které jsou společné pro NSK a NSP.

Evropský rámec kvalifikací

Jednotná stupnice osmi úrovní, do kterých lze zařadit všechny kvalifikace. EQF vznikl s cílem usnadnit mobilitu lidí v Evropě, zlepšit srozumitelnost kvalifikací napříč Evropou a také proto, aby si lidé uvědomili, jakou úroveň kvalifikace mají a kam se zařadit.

Hodnoticí standard profesní kvalifikace

Soubor kritérií, organizačních a metodických postupů a materiálních a technických předpokladů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních (vymezení zákonem).

Informační systém NSK

Portál, který je informační základnou soustavy celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR. Zveřejňuje informace o profesních kvalifikacích, které jsou schválené a uplatnitelné na pracovním trhu. Informuje o všech novinkách a událostech v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v ČR.

Kvalifikační standard profesní kvalifikace

Strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních (vymezení zákonem).

Národní soustava povolání

Soustavně rozvíjený a na internetu všem dostupný katalog popisů povolání, který je nástrojem pro zvýšení mobility pracovní síly na základě potřeb trhu práce identifikovaných zaměstnavateli a odborníky z trhu práce.

Profesní kvalifikace

Odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních, v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu (vymezení zákonem).

Sektorová rada

Dobrovolné profesní sdružení složené z reprezentantů významných zaměstnavatelů, zastřešujících profesních sdružení a významných odborníků na lidské zdroje v daném odvětví. Jeho cílem je reprezentovat v oblasti rozvoje lidských zdrojů zájmy daného odvětví ve vztahu ke státní správě, vzdělavatelům, občanům a dalším partnerům.

Typová pozice

Dříve využívaná menší jednotka práce – základ Informačního systému typových pozic, který předcházel NSP.

Úplná profesní kvalifikace

Odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání (vymezení zákonem).

Úroveň kvalifikace

Jedna z charakteristik využívaných v rámci kvalifikací, která umožňuje zařadit každou kvalifikaci do skupiny obdobně náročných kvalifikací; každá z úrovní (NSK jich má osm) je od ostatních odlišena popisem (deskriptorem).

Zákon č. 179/2006 Sb.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), stanovuje proces hodnocení dosažené odborné způsobilosti, pravidla udělování autorizace certifikačním orgánům a odpovědnost správních orgánů za jednotlivé procesy.

Shrnutí

Národní soustava kvalifikací je veřejně dostupný registr profesních kvalifikací, úplných profesních kvalifikací a kvalifikačních a hodnoticích standardů kvalifikací.

Součástí NSK je sada úrovní (rámec) pro profesní kvalifikace, která obsahuje osm úrovní srovnatelných s úrovněmi Evropského rámce kvalifikací.

Všechny schválené standardy profesních kvalifikací jsou zveřejněny v informačním systému NSK.

Odborné způsobilosti (kompetence) všech schválených standardů jsou součástí centrální databáze kompetencí.

Profesní kvalifikace vymezují a jejich standardy vytvářejí zaměstnavatelé v návaznosti na Národní soustavu povolání. Společným základem obou soustav je centrální databáze kompetencí.

V NSK jsou požadavky kvalifikačního standardu formulovány prostřednictvím odborných způsobilostí (kompetencí), které by měl mít držitel příslušné kvalifikace.

NSK funguje jako most, který propojuje požadavky světa práce s oblastí počátečního i dalšího vzdělávání.

V počátečním vzdělávání je NSK východiskem pro vymezování struktury a obsahu oborů vzdělání prostřednictvím ÚPK a jejich skládáním z PK.

Standardy ÚPK aktuálně ovlivňují příslušné rámcové vzdělávací programy, standardy PK jsou podporovány, doporučovány a využívány jako jeden z možných zdrojů informací pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Zdroje

Standardy profesních kvalifikací, seznamy autorizovaných osob a další potřebné informace jsou veřejně dostupné na adrese www.narodnikvalifikace.cz.

Specifické informace o NSK, využitelné nejvýznamnějšími cílovými skupinami, jsou na adrese www.podpora.narodnikvalifikace.cz.

Širokou veřejnost informační systém oslovuje nabídkou profesních kvalifikací umožňujících změnit profesi či zlepšit pracovní postavení na trhu práce. Další možnosti využívání NSK zprostředkovává portál www.vzdelavaniaprace.cz.

Mezi dokumenty, které mohou být doplňujícím zdrojem informací potřebných pro využití NSK při tvorbě ŠVP, je [Metodika naplňování NSK](#) (verze z roku 2019).

Údaje o této iMetodice

PROJEKT MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. NSK a její význam pro počáteční vzdělávání. Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2020. iMetodika. Dostupné z: http://imetodika.cz/narodni_soustava.html.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imetodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výsledky učení odvozené z NSK a jejich formulace

PDF verze iMetodiky Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím
Národní soustavy kvalifikací

Obsah

Cíl studia	3
Studijní text	4
Vliv NSK na vzdělávání v ČR	4
Výsledky učení	4
Zásady pro formulování výsledků učení	5
Propojování výsledků učení s výukou	6
Kompetence v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací	6
Propojení formulace výsledků učení s možností jejich hodnocení	9
Souvislosti uplatnění NSK při tvorbě vzdělávacích programů	9
Doplňující text	11
Širší kontext vymezování výsledků učení	11
Výsledky učení a pojetí výuky	11
Doporučené učební činnosti v RVP	13
Učební činnosti a klíčové kompetence	15
Přílohy	17
Příloha č. 1: Popis podmínek a úrovně požadovaného výkonu žáka	17
Příloha č. 2: Zásady metody SMART	17
Příloha č. 3: Tabulka z evropské příručky zaměřené na vymezování, formulování a využívání výsledků učení	17
Příloha č. 4: Využívání výsledků učení propojuje jejich formulace s hodnocením	17
Příloha č. 5: Konzistence očekávaných výsledků učení, učebních činností a způsobů ověřování	17
Příloha č. 6: Učební činnosti, které vedou k rozvoji kompetence k učení	18
Pojmy	19
Centrální databáze kompetencí	19
Hodnocení výsledků učení	19
Kurikulární dokumenty	19
Národní soustava povolání	19
Obecné kompetence	19
Obor vzdělání	20
Odborné kompetence	20
Výsledky učení	20
Shrnutí	21
Zdroje	22
Údaje o této iMetodice	23

Cíl studia

Uživatel iMetodiky po ukončení studia kapitoly:

- Vyjmenuje základní zásady správné formulace výsledků učení.
- Uvede příklady možného vlivu NSK na kurikulární dokumenty.
- Vysvětlí a zdůvodní způsob, jímž jsou v NSK popsány odborné způsobilosti.
- Setřídí kritéria pro správnou formulaci výsledků učení.
- Napíše výčet alespoň pěti doporučení týkajících se správné formulace výsledků učení.

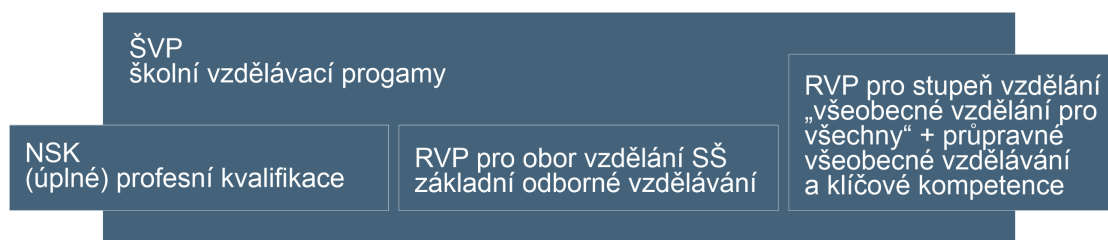
Studijní text

- Vliv NSK na vzdělávání v ČR
- Výsledky učení
- Zásady pro formulování výsledků učení
- Propojování výsledků učení s výukou
- Kompetence v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací
- Propojení formulace výsledků učení s možností jejich hodnocení
- Souvislosti uplatnění NSK při tvorbě vzdělávacích programů

Vliv NSK na vzdělávání v ČR

Ve schválených **dokumentech k revizi RVP**¹ jsou uvedena dvě schémata, z nichž je zřejmé významné postavení NSK.

První schéma navrhuje celkové uspořádání **kurikulárních dokumentů** pro **obory odborného vzdělávání**:

Obrázek 1: Uspořádání kurikulárních dokumentů pro obory odborného vzdělávání, zdroj: Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020 (22), č. j. MŠMT-38036/2016-1.

RVP pro stupeň vzdělání budou relativně nejstabilnější (revize v horizontu 10–15 let). RVP pro obor vzdělání budou revidovány častěji (v horizontu 5–10 let). Revize NSK probíhá permanentně, podle potřeb trhu práce.

Výsledky učení

Učební dokumenty mohou být významným nástrojem ovlivňujícím kvalitu a způsob vyučování a učení za předpokladu, že budou formulovat základní požadavky v podobě oče-

¹Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020 (22), č. j. MŠMT-38036/2016-1

kávaných výsledků učení žáka namísto obsahu jednotlivých předmětů, respektive témat, která má učitel žákům prezentovat. Nejde tedy o cíle vzdělávání definované pro učitele, tj. k čemu má učitel žáky vést, ale o výsledky učení definované pro žáky, tj. co má žák prokázat, že umí, a jak to bude ověřováno.

Stanovení očekávaných výsledků učení žáka je v učebních dokumentech chápáno společně pro všechny žáky. Snížení (nebo naopak obohacení) očekávaných výsledků učení pro konkrétní žáky s jednotlivými druhy znevýhodnění (či nadáním) je možné realizovat prostřednictvím definovaných nástrojů (za stávající legislativní úpravy např. individuální vzdělávací plán).

Základní vymezení klíčového pojmu je možné formulovat takto: **Výsledky učení vyjadřují to, co učiteli se zná, čemu rozumí a co je schopen po dokončení procesu učení vykonávat.**

Zásady pro formulování výsledků učení

Pro formulaci **výsledků učení** souvisejících s vlivem NSK platí obecné zásady uvedené v metodice projektu MOV, která se zabývá vymežováním výsledků učení (Metodika tvorby a aktualizace výsledků učení). Další důležité zásady jsou uvedeny v textu Cedefop z roku 2017 (**Definování, formulování a používání výsledků učení**²).

Texty zdůrazňují, že správně formulované výsledky učení musejí být vždy vztaženy k žákovi. Základní doporučení může doplnit i řada zahraničních materiálů. **Podstatu metody ABCD** (A – actor, B – behavior, C – conditions, D – degree) vyjadřují uvedené anglické termíny. **Akronym SMART** (S – specific, M – measurable, A – achievable, R – relevant, T – time-bound) vyjadřuje kritéria, která určují, zda je výsledek učení vhodně formulován. V praktických situacích může být užitečná i **tabulka z evropské příručky Cedefop** „Vymezení, formulování a využívání výsledků učení“.

Aplikace výsledků učení³ je vlastně otázkou jejich **propojení s výukou učitele a vlastním učním**. Formulace by měly učitelům pomáhat při výběru a kombinaci vyučovacích metod.

Úkolem učitele je vytvářet takové prostředí pro učení, které podporuje vhodné aktivity k dosažení žádoucích výsledků učení. Klíčovou podmínkou je to, aby všechny součásti systému výuky a učení, tj. kurikulum s jeho výsledky učení, používané výukové metody, zdroje podporující učení a hodnotící úkoly a kritéria pro vyhodnocení výsledků učení, byly spolu propojeny a podporovaly dosažení zamýšlených výsledků učení.

²Publikace *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook* od Cedefop (2017) a její český překlad *Definování, formulování a používání výsledků učení*.

³Zpravodaj OS, číslo 18 / léto 2018, NÚV, 2018.

Propojování výsledků učení s výukou

Propojení výsledků učení s výukou a učním spočívá ve spojení abstraktní myšlenky zformulovaného výsledku učení a toho, co učitelé skutečně dělají ve snaze pomoci žákům se učit a co pro to dělají žáci.

Metoda výsledků učení vyžaduje od učitelů, aby si kladli otázky a odpovídali na ně:

- a. Co si přejí žáky naučit (přejí si, aby dosáhli jakých výsledků učení)?
- b. Jaké vhodné výukové metody a kurikulární dokumenty by mohly být využity, aby podpořily žáky chovat se způsobem, kterým pravděpodobně dosáhnou těchto výsledků?
- c. Jaké hodnotící úkoly a kritéria mi řeknou, že žáci dosáhli výsledků, které jsem zamýšlel?
- d. Jak mohu vhodně kombinovat formativní a sumativní hodnocení, abych tím podpořil proces učení a aby bylo jasné, zda bylo výsledků dosaženo?

Hlavní kroky při propojování:

- určit zamýšlené výsledky učení;
- vybrat takové výukové činnosti, které pravděpodobně povedou žáky k získání těchto výsledků učení a pomohou jim při tom a podpoří je;
- zapojit žáky do těchto činností prostřednictvím vyučovacího procesu;
- hodnotit, co se žáci naučili, za použití metod umožňujících prokázat zamýšlené výsledky učení a v případě formativního hodnocení jim poskytnou zpětnou vazbu, která žákům pomůže zlepšit jejich učení (osvojování zamýšlených výsledků učení). Pak přichází posouzení, do jaké míry žáci dosáhli očekávaných výsledků, a od toho se odvíjí známkování a/nebo udělení kvalifikací.

Při implementaci výsledků učení záleží na tom, jak jasné spojení se mezi formulacemi výsledků učení a procesem učení a výuky podařilo vybudovat. To vyžaduje, aby formulace výsledků pro různé účely (kvalifikační standardy, profily programů a kurikula) spolu komunikovaly a nefungovaly jako izolované a oddělené prvky.

Kompetence v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací

Přístup k formulaci výsledků učení (v případě NSK jde o požadavky kvalifikačního standardu profesní kvalifikace) popisuje [Metodika naplňování NSK](#).

Z textu této metodiky je pro potřebu tvůrců ŠVP bez úpravy (je tedy zachována dikce „pokynů a doporučení pro tvůrce standardů“) převzata následující část textu:

Kvalifikační standard profesní kvalifikace je zákonem č. 179/2006 Sb. definován jako „strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní

činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.

V NSK jsou požadavky kvalifikačního standardu formulovány prostřednictvím kompetencí, které by měl mít držitel příslušné kvalifikace. Tyto kompetence jsou definovány Kompetenčním modelem služeb zaměstnanosti a jsou součástí postupně vyvíjené a naplňované **centrální databáze kompetencí** společné pro NSK a NSP. Kompetenční model stanovuje mj. základní vlastnosti každé kompetence:

- musí být sledovatelná,
- musí být měřitelná/hodnotitelná,
- musí být trénovatelná / přístupná změně a rozvoji.

Tento kompetenční model je v plném rozsahu aplikován v NSP, kde se rozlišují tři kategorie kompetencí:

- měkké kompetence (např. efektivní komunikace, aktivní přístup, samostatnost),
- obecné dovednosti (např. počítačové dovednosti, angličtina, ekonomické povědomí),
- odborné dovednosti a znalosti (např. navrhování zahradního nábytku).

Součástí kvalifikačních standardů profesních kvalifikací je pouze kategorie odborné dovednosti a znalosti. Pro účely NSK jsou souhrnně nazývány **odbornými kompetencemi**.

První dvě kategorie kompetencí (měkké kompetence a obecné dovednosti) jsou pro účely NSK zjednodušeně nazývány **obecnými kompetencemi**.

Obecné kompetence nejsou v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací explicitně stanovovány, ale využijí se až při tvorbě kritérií hodnotících standardů.

Kvalifikační standard profesní kvalifikace je souborem požadavků pro řádný výkon pracovních činností příslušné profesní kvalifikace. Tyto požadavky jsou definovány výčtem požadovaných odborných kompetencí.

Hlavním zdrojem při tvorbě kvalifikačních standardů je **Národní soustava povolání**, zejména již stanovené odborné dovednosti u odpovídajících menších jednotek práce (respektive u povolání nečleněných do menších jednotek), případně další informace (pracovní činnosti, příklady prací).

V zájmu udržení jednotnosti, propojitelnosti a transparentnosti kompetenčního modelu je třeba do kvalifikačního standardu profesní kvalifikace přebírat kompetence (odborné dovednosti a znalosti) již stanovené u adekvátní jednotky práce NSP (pokud jednotka práce existuje).

Je třeba vysvětlit, proč se zdánlivě stejná kategorie jmenuje v NSP odborné dovednosti a v NSK odborné kompetence, přestože odborné kompetence v NSK vzniknou převzetím odborných dovedností z NSP (existuje-li příslušná jednotka práce):

Pro přehlednost a jednoznačnost požadavků na zkoušku z profesní kvalifikace jsou tyto

požadavky vyjádřeny prostým seznamem, jehož obsah tvoří odborné dovednosti příslušné typové pozice. Vyhovuje to tak i autorizovaným osobám.

Ostatní složky z NSP (odborné znalosti, měkké kompetence a obecné dovednosti) se uplatní až v kritériích hodnocení vztažených k odpovídající odborné dovednosti (podrobněji bude probráno v textu zabývajícím se hodnotícím standardem).

A protože takto prostřednictvím kritérií hodnocení do ověřování dané odborné dovednosti vstoupí i další složky (znalosti, měkké kompetence a odborné dovednosti), nejde už jen o prostou odbornou dovednost, ale o komplexní, všezahrnující kompetenci.

Odborné dovednosti z jednotky práce je žádoucí přebírat do kvalifikačního standardu. Pokud kompetence nelze převzít, je třeba je nově vytvořit. Při formulování kompetence je třeba řídit se následujícím:

Odborné kompetence v sobě zahrnují dvě složky – činnostní a oborovou.

Např. kompetence „montáž potrubí otopných soustav“ zahrnuje:

- „činnostní“ složku „montáž“, představující zvládnutí postupů při montážních činnostech,
- „oborovou“ složku „potrubí otopných soustav“, jejich prvky a komponenty, jejich funkce a parametry.

Zjednodušeně lze říci, že „oborová“ složka je představována určitým okruhem požadovaných znalostí, „činnostní složka“ požadovanými dovednostmi. Odborná kompetence je spojením obou těchto složek.

Odborná kompetence by měla obsahovat jen jednu činnostní složku. Tzn., že specifickou kompetencí by nemělo být např. „instalace a obsluha otopných soustav“, protože jde již o dvě různé činnosti, které nemusejí být požadavkem pro jednu kvalifikaci.

Výjimku z tohoto pravidla mohou tvořit situace, kdy se jedná o:

- navazující činnosti, každá ověřovaná pouze jedním kritériem hodnocení – jejich rozepsání do samostatných kompetencí by vedlo ke zbytečnému roztržení standardu,
- navazující činnosti, které jsou svým charakterem příbuzné a jejich „souhrn“ nelze pojmenovat jedním pojmem.

Podstatné jméno činnostní uvádějící odbornou kompetenci je třeba formulovat v nedokonavém vidu (zhotovování a nikoliv zhotovení), případně ho nahradit běžněji používaným pojmem pro probíhající činnost („obsluha“ místo „obsluhování“, „instalace“ místo „instalování“, „výpočty“ místo „vypočítávání“, „rekonstrukce“ místo „rekonstruování“ apod.).

Propojení formulace výsledků učení s možností jejich hodnocení

Vhodnost formulace stanovených výsledků učení je třeba prověřit. Využitelným kritériem je prověření možnosti **hodnocení stanovených výsledků**.

Soubor postupů a kritérií hodnocení je přebírán z NSK tak, aby byl v souladu s hodnoticím standardem. Přebíraný základ je možné a vhodné dále rozpracovat. Při tom mohou být opět využita aktivní slovesa, zmíněná jinde v textu.

Také evropské materiály zdůrazňují, že ruku v ruce s **využitím výsledků učení v praxi** jde propojení formulací s hodnocením. Bližší popis uvádí příloha.

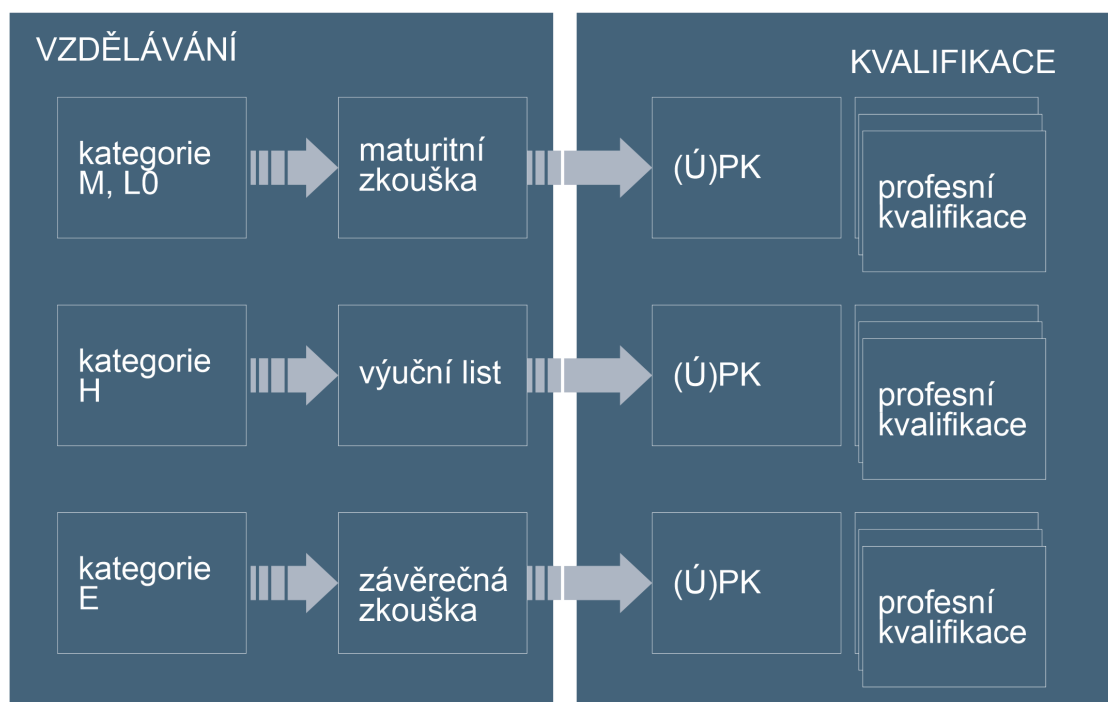
Souvislosti uplatnění NSK při tvorbě vzdělávacích programů

Rozpracování obsahu vzdělávání při koncipování ŠVP s využíváním NSK musí v první řadě respektovat to, co je uvedeno v RVP.

Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů na národní úrovni pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020(22) v kapitole o usnadnění přechodu absolventů na trh práce uvádí: V současné době je každý obor vymezen příslušným RVP pro celé období vzdělávání (tj. až 4 roky), to musejí respektovat i školní vzdělávací programy.

Zatímco RVP by měl být i nadále stabilnější dokument obsahující širší obecný odborný základ, flexibilní složku by řešilo propojení s NSK, která ze své podstaty pružněji reaguje na potřeby trhu práce i dynamiku změn technologií.

Požadavky zaměstnavatelů na kompetence absolventů se mění rychleji, než je cyklus změn rámcových vzdělávacích programů, stejně tak se rychle proměňují potřeby trhu práce. Proto je třeba propojit RVP s kvalifikačními a hodnoticími standardy NSK, a tím i počáteční vzdělávání s měnícími se potřebami trhu práce. V duchu schématu:

Obrázek 2: Schéma propojení RVP s kvalifikačními a hodnoticími standardy NSK, zdroj: Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020 (22), č. j. MŠMT-38036/2016-1.

V RVP pro obory vzdělání s výučním listem je určena návaznost na příslušné kvalifikace NSK. V oborech vzdělání kategorie M s maturitní zkouškou – kde to je možné (tj. existují odpovídající profesní kvalifikace NSK na úrovni EQF 4) – je rovněž určena návaznost na kvalifikace NSK. V ostatních případech budou moci absolventi, kteří nebudou pokračovat v terciárním vzdělávání, získat profesní kvalifikaci zpravidla na úrovni EQF 5 dalším studiem. Jak již bylo uvedeno – RVP je svázáno s konkrétními profesními kvalifikacemi volně, tzn., že nově vznikající nebo novelizované profesní kvalifikace budou moci být přiřazovány k RVP, aniž by se RVP nějak měnil.

Doplňující text

- Širší kontext vymezování výsledků učení
- Výsledky učení a pojetí výuky
- Doporučené učební činnosti v RVP
- Učební činnosti a klíčové kompetence

Širší kontext vymezování výsledků učení

Pro doplnění pohledu tvůrců školních vzdělávacích programů na formulaci výsledků učení je připojen výběr témat, jimž se věnoval Zpravodaj OS⁴ zaměřený na doporučené učební činnosti žáků a primárně byl určen spíše tvůrcům rámcových vzdělávacích programů.

Při formulaci očekávaných výsledků učení musíme současně přemýšlet o tom, zda a jak je možné jich ve výuce dosáhnout a zda a jak je možné jejich dosažení ověřit. Teprve **vymezování výsledků učení ve vazbách na výuku a hodnocení** umožní zajistit konzistenci napříč celým systémem kurikula⁵.

Výsledky učení a pojetí výuky

Jestliže chceme směřovat k hlubším úrovním osvojení poznatků (porozumění, aplikace, metakognice), nestačí pouze zprostředkovávat žákům znalosti přímou instrukcí, ale je potřeba utvářet takové prostředí a podmínky pro učení žáků, které povedou ke strukturování poznatků a ke konceptuální změně v jejich myšlení a chování. V zásadě lze tedy rozlišit dvě koncepte, založené **na dvou strategiích výuky**⁶:

a. zaměřené na učitele – transmisivní:

Zdůrazňuje přenos znalosti od učitele k neznalému žákovi, učitelovým úkolem je objasnit znalost žákovi. Může se jednat o přenos dílčí informace, ale na vyšší úrovni se jedná o přenos důležitých konceptů potřebných k porozumění danému oboru. V obou případech je ústředním bodem zájmu to, co dělá učitel, jaké metody výuky používá. Tento přístup převládá v našich školách.

b. zaměřené na žáka – konstruktivistické:

Ústřední bod zájmu vidí v navození konceptuální změny v žákově porozumění světu. Důležité je zde to, co k získání porozumění dělají žáci, a nikoli učitel. Výuka je centrálně zaměřena na to, zda jsou podporovány žákovy aktivity vedoucí

⁴Olga Kofroňová pro Zpravodaj Oborové skupiny, NÚV, číslo 20 / podzim 2018.

⁵Heslo [Constructive alignment](#) na Wikipedii.

⁶Biggs, J. What the Student Does: teaching for enhanced learning. Higher Education Research and Development, Vol. 18, No. 1, 1999.

k náležitému učení se, učitel se zaměřuje na to, zda žákovo učení probíhá, či ne probíhá. Získávání informací samo o sobě nevede k žádoucí změně v žakově myšlení či prožívání, výuka tedy nemůže být zaměřena jen na fakta, koncepty a principy, jimž má být porozuměno, ale zejména na to, jaké učební činnosti jsou potřebné k dosažení porozumění na žádoucí úrovni. To, co dělá žák, je proto důležitější než to, co dělá učitel.

I když transmisi poznatků považujeme za nedílnou součást vzdělávání, pro dosažení kvalitativně hlubšího porozumění a schopnosti uplatnění získaných poznatků považujeme za důležité konstruktivistické pojetí, tedy zaměření učitele na **řízení učebních činností žáků**.

Učitelé zpravidla dospívají k tomuto pojetí postupně, pokud vůbec. Tento vývoj můžeme zjednodušeně rozlišit z hlediska toho, čemu učitel věnuje největší pozornost:

Jaký je žák?

Učitel se zaměřuje na rozdíly mezi žáky, rozlišuje je na dobré a špatné. Jeho vlastní zodpovědnost jakožto učitele spočívá v tom, znát dobře obsah a jasně ho vykládat. Pak už je to na žákovi: naslouchat pozorně, dělat si poznámky, učit se z učebnice apod. Účelem výuky je podle tohoto přístupu přenos informací. Tento přístup učitele v zásadě považuje výuku za konstantní, takže variabilita ve výsledcích žáků je přičítána rozdílu mezi nimi. „Vinen“ je tedy žák. Když se nic nenaučí, je tomu tak pro jeho deficit, co se týká schopností, postojů, studijních dovedností, motivace apod., učitel nebere v úvahu, že problém může být ve výuce.

Co dělá učitel?

Učitel chápe výuku stále ještě jako „přenos“, ovšem nikoli pouze informací, ale konceptů a porozumění. Aby žáci porozuměli, jsou nutné jiné vyučovací metody než jen „mluvit a zapisovat“, je tedy důležitá zejména učitelova metodická výbava. Učitel klade důraz na své vlastní kompetence, ale nepřemýšlí o tom, jak usnadnit žákům učení. Pokud jsou výsledky učení žáků špatné, „vina“ se hledá na straně učitele.

Co dělá žák?

Výuka je zaměřena na to, zda jsou podporovány aktivity žáka vedoucí k jeho učení. Výuka zajišťuje předpokládá, že učitel ovládá různé strategie a metody, ale pokud nedochází k učení žáků, použité metody nesplnily svůj účel. Učitel se na této úrovni zaměřuje na to, zda se žáci skutečně učí. Jde o výuku, která není zaměřená na fakta nebo na koncepty a principy, které mají být probrány, ale zejména na to, jak chceme, aby jim žáci porozuměli, a tedy na to, jaké aktivity jsou potřebné k dosažení takového porozumění. Zásadní tedy je přimět/motivovat žáky k tomu, aby prováděli takové učební činnosti, které je dovedou k očekávaným výsledkům.

Doporučené učební činnosti v RVP

Základní vymezení

Učební činnosti indukují aktivity žáků odpovídající dané úrovni výsledků učení. Jedná se pouze o příklady, které mají ukázat, jak je možné se žáky pracovat, aby dosáhli očekávaných výsledků, a jejich úkolem je podpořit učitele při přemýšlení o dalších podobných způsobech práce se žáky.

Příklady učebních činností se uvádějí u každého obsahového okruhu ve vazbě na charakter a komplexnost příslušných očekávaných výsledků učení. Uvedené příklady nemají závazný charakter, pouze ilustrují očekávané výsledky učení.

RVP tedy již nebude obsahovat učivo, které by mělo být probráno, ale učební činnosti, které lze chápat jako konkretizaci výsledků učení ve smyslu, jak má učitel řídit žákovo učení. Ve „staré terminologii“ by se jednalo o metodické poznámky, nicméně zde není účelem psát, co má dělat učitel, ale co má dělat žák.

Doporučené učební činnosti lze formulovat na základě odpovědí na následující otázky:

- Jak dosáhnu očekávaných výsledků?
- Které myšlenkové (afektivní, psychomotorické) procesy je potřeba aktivovat k dosažení očekávaných výsledků?
- Čeho chci dosáhnout touto aktivitou?
- Které myšlenkové procesy (např. pojmové myšlení, zkušenostní učení, analytická diskuse) se aktivují při těchto učebních činnostech?

Cílem je vybrat takové učební činnosti, které zajistí **efektivitu žákova učení**. Měly by tedy být:

- **záměrné**, tzn. měly by směřovat k dosažení požadovaných výsledků učení, záměr by měl být žákům jasný;
- **smysluplné**, tzn. měly by zajistit žákům rozvoj a pokrok v učení; učební činnosti by měly navazovat na předchozí, měly by žáky zaujmout a umožnit rozvoj jejich schopností různými způsoby s důrazem na jejich aktivní zapojení;
- **užitečné**, tzn. měly by být takové, které umožňují, aby žáci uplatnili to, co se při těchto činnostech naučili, i v jiných kontextech nebo k jinému účelu.

Od memorování k „hlubokému učení“ (deeper learning)

Učební činnosti by měly podporovat především dosažení výsledků učení na hlubších úrovních osvojení, tzn. porozumění, aplikace, metakognice, tzn. dosažení kompetencí. Takové učební činnosti nabízejí žákům možnost zapojit se do řešení obsahově bohatých, komplexních, aplikovaných úloh založených na spolupráci a nabízejí také smysluplnou zpětnou vazbu, reflexi a odpovědnost za vlastní učení. Pomáhají žákům překonat propast od

otázek typu „co“ k otázkám typu „proč“ a „jak“, tedy od důrazu na memorování faktů k učebním činnostem podporujícím využívání autentických vědeckých metod nebo praktických způsobů usuzování, jako je např. experiment nebo pokus–omyl. Žáci si stále osvojují znalosti, ale zároveň se je učí aplikovat, využívat a dále rozvíjet. Žáci by tedy měli být aktivními subjekty svého učení.

Kognitivní výzkum jasně ukazuje, že žáci se učí lépe, když jsou motivováni a angažováni ve svém učení a považují ho za důležité. Mozkové funkce organizují informace podle toho, jak spolu souvisejí. To rozhoduje o tom, co je hodno uchování a které informace nejsou využitelné. Pro budoucnost jsou zachovávány pouze informace, které jsou často využívány pro splnění důležitých úkolů.

Učební činnosti založené na memorování neumožňují žákům uchovat si spoustu informací, které získají během školního roku. Mnohem efektivnější jsou činnosti, které požadují od žáků, aby používali důležité informace opakovaně při řešení komplexních a smysluplných úloh.

Učební činnosti podporující hluboké učení

Model 5E (engage, explore, explain, elaborate, evaluate)

1E: Motivovat, angažovat se

Žák je motivován novými myšlenkami, činnostmi apod.

2E: Zkoumat

Žák realizuje kognitivní, afektivní (zážitkové) nebo motorické aktivity prohlubující porozumění.

3E: Vysvětlit

Žák popíše myšlenky, koncepty, emoce apod. svými slovy.

4E: Zpracovat, vytvořit

Žák aplikuje poznatky v různých kontextech.

5E: Zhodnotit

Žák prokáže na nějaké úloze požadovanou úroveň osvojení.

Tento přístup umožňuje žákům získat konkrétní zkušenosti, hluboce se ponořit do předmětu učení, učit se hledáním informací, diskusí s ostatními žáky, a to je vede k soustavnému rozšiřování a prohlubování jejich učení. Měl by se tedy uplatňovat v každé vzdělávací oblasti s respektováním jejích specifik.

Učební činnosti podporující „hluboké učení“ mají tedy vést žáka zejména:

- a. k porozumění obsahu, kterému se učí tak, aby byl schopen ho využít v různých situacích
 - rozumí základním principům a vztahům v rámci dané vzdělávací oblasti a má vědomosti zařazené do pojmového rámce

- disponuje procedurálními dovednostmi z dané vzdělávací oblasti a chápe, jak se znalosti vytvářejí a jak odborníci řeší problémy
- využívá terminologii specifickou pro danou vzdělávací oblast
- rozšiřuje si základní vědomosti tak, aby mohl řešit nové úkoly a situace
- aplikuje teorie, postupy relevantní pro danou vzdělávací oblast
- je schopen aplikovat vědomosti tvořivým (ne rutinním) způsobem
- aplikuje vědomosti, postupy a teorie při řešení reálných situací

b. ke kritickému myšlení a řešení komplexních problémů

- efektivně využívá nástroje a techniky (např. analýzu dat, vědecké zkoumání, tvořivé nelineární myšlení) specifické pro jednotlivé vzdělávací oblasti
- formuluje problémy a navrhuje hypotézy
- identifikuje data a informace potřebné k řešení problému
- používá nástroje a techniky specifické pro danou vzdělávací oblast k získání potřebných dat a informací
- hodnotí, integruje a kriticky analyzuje různé zdroje informací
- monitoruje proces řešení problému, a když je potřeba, navrhne zlepšení
- předkládá relevantní argumenty na podporu hypotéz
- vytrvá při řešení komplexních problémů z reálného světa

Učební činnosti podporující hluboké učení tedy vyžadují, aby žáci **s vědomostmi smysluplně pracovali**. Musí být strukturovány tak, aby poskytly žákům různorodé příležitosti aplikovat vědomosti v celé řadě komplexních úloh.

Učební činnosti a klíčové kompetence

Kritériem výběru doporučených učebních činností v každé vzdělávací oblasti by měla být také podpora **rozvoje relevantních klíčových kompetencí**, a to zejména kompetencí komunikačních, osobnostních a sociálních, kompetence k učení i dalších. Takto zaměřené učební činnosti vedou žáka:

a. ke spolupráci s ostatními

- spolupracuje s ostatními na identifikaci a řešení úkolů a problémů
- pracuje jako člen skupiny na identifikaci jejích cílů
- participuje na plánování kroků a identifikaci zdrojů k dosažení cílů skupiny
- komunikuje a uplatňuje své názory ve skupině

b. k efektivní komunikaci

- rozlišuje mezi daty, názory a úvahami
- vysvětluje pojmy nebo problémy ostatním, písemně i ústně
- strukturuje informace a data smysluplným a užitečným způsobem
- naslouchá a poskytuje konstruktivní a relevantní zpětnou vazbu ostatním
- chápe, že tvořivě zpracovaný a kvalitní písemný materiál vyžaduje několikrát revize

- přizpůsobuje své sdělení posluchačům

c. k rozvoji kompetence k učení

- monitoruje a řídí své vlastní učení
- stanovuje si cíle pro vlastní učení, monitoruje pokrok, reviduje své přístupy, pokud je to potřeba k úspěšnému dokončení úkolu nebo řešení problému
- uplatňuje různé způsoby učení, aby splnil úkol
- rozpozná, zda porozuměl tomu, co se učí, kdy je zmaten nebo kdy narazil na překážky
- rozpozná bariéry na cestě k úspěchu v učení a zvolí odpovídající cesty, jak je překonat
- pracuje samostatně, ale je schopen požádat o pomoc, když to potřebuje
- reflektuje své zkušenosti z učení a dále je využívá
- je si vědom svých předností a nedostatků a počítá s tím, že v některých oblastech musí vynaložit větší úsilí
- oddálí odměnu, příp. se vrátí k učení po přerušení, dokud nedosáhne svých cílů
- využívá své chyby jako možnosti pro zlepšení budoucích výsledků
- usiluje o kvalitu své práce a věnuje zvláštní pozornost tomu, aby dělal věci promyšleně a dobře

Když se žák setká s problémy a těžkostmi v učení, umožňují mu tyto přístupy diagnostikovat typ problému a pomoci mu jej překonat, aby mohl pokračovat v učení. Očekává se také to, že žáci budou sdílet cíle s ostatními, ale na druhé straně budou schopni sebereflexe nutné pro pokračování v učení. Učební činnosti by měly podporovat pozitivní sebehodnocení a sebedůvěru ve vztahu k učení a stejně tak motivační aspekty, které umožní žákům angažovanost v učení. Viz příloha **Učební činnosti, které vedou k rozvoji kompetence k učení.**

Přílohy

Příloha č. 1: Popis podmínek a úrovně požadovaného výkonu žáka

Popis podmínek a úrovně požadovaného výkonu žáka

Příloha se zaměřuje na bližší specifikaci výkonu učícího se (žáka). Obsahuje zásady pro popis výkonu a stanovení podmínek a úrovně požadovaného výkonu žáka.

Příloha č. 2: Zásady metody SMART

Zásady metody SMART

Příloha obsahuje kritéria vhodnosti formulace výsledků učení, která směřují k tomu, aby výsledky byly jasně formulované, měřitelné, dosažitelné, relevantní a časově vymezené.

Příloha č. 3: Tabulka z evropské příručky zaměřené na vymezení, formulování a využívání výsledků učení

Vymezení, formulování a využívání výsledků učení

Příloha obsahuje výběr slov, která jsou vhodná, nebo naopak nejsou vhodná pro formulování výsledků učení.

Příloha č. 4: Využívání výsledků učení propojuje jejich formulace s hodnocením

Využívání výsledků učení a hodnocení

Příloha se zaměřuje na potřebu konzistence očekávaných výsledků učení, učebních činností a způsobů ověřování.

Příloha č. 5: Konzistence očekávaných výsledků učení, učebních činností a způsobů ověřování

Konzistence očekávaných výsledků učení

Příloha zdůrazňuje, že očekávané výsledky učení, učební činnosti a hodnocení musejí být koncipovány konzistentně: tedy v souladu, na stejné úrovni. Například jestliže má žák dospět k produktivnímu použití získaných poznatků, nelze ho to naučit tím, že učitel bude o tomto používání přednášet.

Příloha č. 6: Učební činnosti, které vedou k rozvoji kompetence k učení

Učební činnosti k rozvoji kompetence k učení

Příloha obsahuje schéma, v němž mají významné postavení učební činnosti, které vedou k rozvoji kompetence k učení.

Pojmy

Centrální databáze kompetencí

Soubor více než 10 000 okódovaných odborných způsobilostí (kompetencí), které jsou společné pro NSK a NSP.

Hodnocení výsledků učení

Proces posouzení znalostí, dovedností a/nebo kompetencí jednotlivce podle předem stanovených kritérií. Hodnocení průběhu je hodnocením probíhajících činností, hodnocení výsledků je založeno na výsledcích práce.

Kurikulární dokumenty

Dokumenty, které komplexním způsobem vymezují koncepci, cíle, obsah a případně i další parametry vzdělávání. Jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy.

Národní program vzdělávání vymezuje (přesněji: by měl vymezovat) počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Národní soustava povolání

Soustavně rozvíjený a na internetu všem dostupný katalog popisů povolání, který je nástrojem pro zvýšení mobility pracovní síly na základě potřeb trhu práce, které identifikují zaměstnavatelé a odborníci z trhu práce.

Obecné kompetence

Zjednodušený souhrnný název pro první dvě kategorie kompetencí (měkké kompetence a obecné dovednosti) používaný v NSK.

Obor vzdělání

Základní, střední a vyšší odborné vzdělávání se v ČR uskutečňuje v tzv. oborech vzdělání, jejichž soustavu stanovuje vláda nařízením. Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání se vydává zvláštní rámcový vzdělávací program.

Odborné kompetence

Souhrnný název pro součást kvalifikačních standardů profesních kvalifikací v NSK zahrnující pouze kategorie odborné dovednosti a znalosti.

Výsledky učení

Vyjádření toho, co dotyčná osoba (učící se) zná, čemu rozumí a co je schopna po ukončení vzdělávacího procesu (procesu učení) vykonávat. Jsou vymezeny na základě znalostí, dovedností, odpovědnosti a samostatnosti.

Odpovědnost a samostatnost je (podle revidovaného Doporučení k EQF) schopnost dotyčné osoby uplatnit samostatně a odpovědně znalosti a dovednosti.

Shrnutí

Vliv NSK na kurikulární dokumenty souvisí s tím, že kvalifikační soustava je pro vzdělávací soustavu důležitým zdrojem informací o požadavcích trhu práce. Je proto žádoucí, aby se požadavky popsané v NSK promítaly do výsledků učení stanovovaných v rámcových i školních vzdělávacích programech.

V NSK jsou požadavky kvalifikačního standardu formulovány prostřednictvím kompetencí (odborných způsobilostí), které by měl mít držitel příslušné kvalifikace. Kompetence v NSK jsou součástí postupně vyvíjené a naplňované centrální databáze kompetencí společné pro soustavu kvalifikací a povolání (NSK a NSP).

Pro formulaci výsledků učení odvozených z NSK platí všechny obecně platné zásady – správně formulované výsledky učení musejí být vždy vztaženy k žákovi (učícímu se), musejí být realistické, srozumitelné, dosažitelné, relevantní a hodnotitelné. Při formulaci výsledků učení je třeba používat slovesa (spojení) s jednoznačným významem. Formulace musejí zakládat jednoznačné chápání různými učiteli a žáky.

Shrnující doporučení týkající se celkového kontextu formulování výsledků učení:

1. Buďte realističtí a co nejstručnější.
2. Vyhnete se výsledkům učení, které jsou z hlediska rozsahu příliš široké nebo příliš úzké.
3. Vyhnete se slovesům „znát“, „porozumět“ nebo „naučit se“, neboť jsou vágní a subjektivní pro interpretaci.
4. Uvědomte si, že počet výsledků učení musí být zvládnutelný.
5. Používejte jazyk, kterému uživatelé rozumějí.
6. Ujistěte se, že stanovené výsledky učení jsou hodnotitelné.

Zdroje

Metodické materiály a dílčí výstupy projektu MOV jsou dostupné na internetových stránkách <http://imetodika.cz> a <https://mov.nuv.cz>.

Informační a metodické materiály týkající se NSK jsou dostupné na internetových stránkách www.nuv.cz.

[Metodika naplňování NSK](#), 4., přepracované vydání, NÚV 2019, 78 stran.

[Český překlad publikace](#) Cedefop Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook (2017) zaměřené na vymezování, formulování a využívání výsledků učení. NÚV, 2018, 66 stran.

[Zpravodaj OS](#), číslo 14 / léto 2017, číslo 15 / podzim 2017, číslo 17 / jaro 2018, číslo 18 / léto 2018, číslo 20 / podzim 2018.

Přehled hlavních témat, na která se připravená vydání Zpravodaje OS zaměřují:

- č. 14: Proč revidovat kurikulární dokumenty
- č. 15: Připravujeme revize RVP pro odborné vzdělávání
- č. 17: Očekávané výstupy, výsledky vzdělávání a učivo versus očekávané výsledky učení. Proč?
- č. 18: Základní pravidla definování a formulování výsledků učení
- č. 20: Metodická podpora RVP: Doporučení učení činnosti žáků

Údaje o této iMetodice

PROJEKT MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. Výsledky učení odvozené z NSK a jejich formulace. Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2020. iMetodika. Dostupné z: http://imetodika.cz/vysledky_uceni.html.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imetodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Vzdělávací moduly a programy ovlivněné NSK

PDF verze iMetodiky Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím
Národní soustavy kvalifikací

Obsah

Cíl studia	3
Studijní text	4
Jednotky výsledků učení	4
Uplatnění modulů ve vzdělávání	4
Formulář pro zápis jednotky výsledků učení	5
Formulář pro zápis vzdělávacího modulu	5
Uplatnění jednotek v dialogu mezi zaměstnavateli a vzdělavateli	6
Jednotky vytvářené na základě standardů	7
Jednotky podporující osvojení nadstandardu	7
Další možnosti přístupu k tvorbě jednotek	8
Doplňující text	9
Principy podporující uplatnění jednotek při vytváření flexibilních vzdělávacích cest	9
Uplatnění principů z evropské diskuse v projektu MOV	9
Přílohy	11
Příloha č. 1: Obsah šablony pro zápis jednotky výsledků učení vytvářené na základě standardů profesních kvalifikací v NSK s komentářem položek	11
Příloha č. 2: Šablona používaná pro zápis jednotky výsledků učení v projektu MOV	11
Příloha č. 3: Šablona pro zápis vzdělávacího modulu s komentářem položek platným pro projekt MOV	11
Příloha č. 4: Příklad jednotky výsledků učení zpracované v projektu MOV	11
Příloha č. 5: Příklad vzdělávacího modulu zpracovaného v projektu MOV	12
Příloha č. 6: Shrnutí možností využití jednotky výsledků učení při dialogu mezi vzdělavateli a zaměstnavateli	12
Pojmy	13
ECVET, Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu	13
Jednotka výsledků učení	13
Mezinárodní mobilita	13
Oborové skupiny	13
Validace	13
Vnitrostátní mobilita	14
Vzdělávací modul	14
Shrnutí	15
Zdroje	16
Údaje o této iMetodice	17

Cíl studia

Uživatel iMetodiky po ukončení studia kapitoly:

- Napíše výčet hlavních charakteristik jednotky výsledků učení.
- Uvede příklady možného využití jednotek výsledků učení v odborném vzdělávání.
- Napíše výčet hlavních součástí vzdělávacího modulu.
- Sestaví rámcový návrh konkrétní dvojice: jednotka výsledků učení – vzdělávací modul.
- Vyjmenuje alespoň pět principů souvisejících s využíváním jednotek výsledků učení k podpoře tvorby flexibilních vzdělávacích cest.

Studijní text

- Jednotky výsledků učení
- Uplatnění modulů ve vzdělávání
- Formulář pro zápis jednotky výsledků učení
- Formulář pro zápis vzdělávacího modulu
- Uplatnění jednotek v dialogu mezi zaměstnavateli a vzdělavateli
- Jednotky vytvářené na základě standardů
- Jednotky podporující osvojení nadstandardu
- Další možnosti přístupu k tvorbě jednotek

Jednotky výsledků učení

V podtextu zájmu o modularizaci je zpravidla akcent na flexibilitu vzdělávacích cest a programů, umožňující pružné reagování na měnící se potřeby a požadavky. Evropsky uznávanou reakcí na požadavek flexibility vzdělávání může být uplatnění prvků **ECVET**.

Výsledky učení stanovované na základě odborných způsobilostí v NSK je před dalším využitím vhodné shlukovat do větších ucelených a hodnotitelných celků, jimiž jsou **jednotky výsledků učení** (jednotky).

Jednotka je v ECVET vymezena jako složka kvalifikace tvořená uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které mohou být ohodnoceny. Kvalifikace, na jejímž základě jsou jednotky stanovovány, tak může být chápána jako soubor jednotek. Toto obecné tvrzení o kvalifikacích je možné vztáhnout i na profesní kvalifikace v NSK.

Jednotky výsledků učení mohou hrát v oblasti kvalifikací stejnou roli jako **vzdělávací moduly** v oblasti vzdělávacích programů. Kvalifikace složené z jasně definovaných jednotek výsledků učení mohou být základem či předobrazem pro vytváření flexibilních vzdělávacích cest.

Uplatnění modulů ve vzdělávání

Téma modularizace má evropský rozměr. Východiskem „mezinárodního uvažování“ o modularizaci je předpoklad, že musí být vždy přizpůsobena danému systému a státní tradici a musí být zakotvena v existujících právních a politických podmínkách.

V českém prostředí lze pro modularizaci nalézt dostatečný prostor – jak v souvislosti s počátečním vzděláváním, tak ve vztahu k dalšímu vzdělávání. V počátečním vzdělávání poskytují příležitost školní vzdělávací programy, protože školský zákon umožňuje využití vzdělávacích modulů pro projektování školního kurikula.

První modulově uspořádané vzdělávací programy vznikly na několika SOŠ a SOU počátkem 90. let v rámci programu ESF PHARE-VET. V projektu ESF Pilot S (2005–2008), ve kterém se ověřovaly mechanismy dvoustupňové tvorby kurikula, vytvořila modulární vzdělávací program pouze VOŠ, střední škola a Centrum odborné přípravy Sezimovo Ústí.

Modulárně se zpracovávají i vzdělávací programy vyšších odborných škol, kde mohou být jednotlivé vzdělávací moduly uznány pro studium na vysokých školách nebo pro získání kreditů.

V oblasti dalšího vzdělávání, které směřuje k získání profesní kvalifikace, byly nejvýznamnější vzdělávací programy vytvořeny a realizovány ve středních a vyšších odborných školách v rámci systémových projektů typu UNIV. Programy v nich byly připravovány modulově tak, aby určitá část modulů byla využitelná i v programech počátečního vzdělávání – s cílem přispět k propojování počátečního a dalšího vzdělávání.

Detaily týkající se pojetí vzdělávacích modulů v projektu MOV obsahuje příslušný **manuál**¹.

Formulář pro zápis jednotky výsledků učení

Pro vytváření jednotek výsledků učení i vzdělávacích modulů se používají různé šablony.

Šablona pro zápis jednotky výsledků učení obsahuje zpravidla tyto údaje:

- kód a název jednotky výsledků učení,
- název (profesní) kvalifikace, k níž se jednotka vztahuje,
- úroveň kvalifikace,
- výsledky učení, které jednotka obsahuje,
- způsoby ověření výsledků učení.

V ČR byly před projektem MOV vymezovány jednotky výsledků učení v souvislosti:

- s **mezinárodními mobilitami** žáků (DZS a skupina expertů ECVET),
- s **vnitrostátními mobilitami** (projekt Pospolu),
- s aktivitami **oborových skupin** ve vztahu k NSK (NÚV).

Šablona pro zápis jednotky výsledků učení má v projektu MOV některá specifika.

Formulář pro zápis vzdělávacího modulu

Zápis vzdělávacího modulu má obvykle tři základní součásti:

- Vstupní část
- Jádru modulu
- Výstupní část

¹Metodika tvorby vzdělávacích modulů. NÚV. Projekt MOV, 2017.

Šablona pro zápis vzdělávacího modulu v projektu MOV je k dispozici v příloze.

V příloze se také nachází příklad **jednotky výsledků učení** a **vzdělávacího modulu** zpracovaného v projektu MOV.

Uplatnění jednotek v dialogu mezi zaměstnavateli a vzdělavateli

Jednotky výsledků učení mohou být také nástrojem pro formulaci požadavků na vzdělávání a učení se. Při vymezování jednotek tak mohou zaměstnavatelé i vzdělavatelé společně komunikovat o svých očekáváních a možnostech, jak směřem ke vzdělávacímu obsahu, tak k cílům vzdělávání ve vztahu k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce.

Dialog mezi zástupci zaměstnavatelů a vzdělavatelů může proběhnout několika způsoby:

1. Zdrojem aktivity je škola (to je asi v reálném prostředí běžnější)

Škola v rámci svého ŠVP vymezí vzdělávací modul a na jeho základě pak i jednotku nebo několik jednotek výsledků učení. Ta/ty potom představuje/představují pro zaměstnavatele popis toho, co může škola „k osvojování“ nabídnout či poptávat.

Pokud je tato nabídka či poptávka pro zaměstnavatele zajímavá, může se škola s ním i se žákem dohodnout a dohodu stvrdit smluvně.

Na tomto základě bude všem třem stranám jasné, co se žák má/může naučit.

2. Zdrojem aktivity je zaměstnavatel

Zástupci zaměstnavatelů vymezují na základě požadavků trhu práce profesní kvalifikace v NSK. Zástupci zaměstnavatelů (jiní nebo stejní) mohou vymezovat na základě schválených standardů v NSK jednotky výsledků učení, na jejichž základě je možné vytvářet nové vzdělávací moduly, případně je promítat do komplexnějších vzdělávacích programů.

Jednotky výsledků učení se mohou velmi dobře uplatnit i jako formalizace nabídky možnosti zaměstnavatele pro zajištění praxe žáků škol v reálném pracovním prostředí.

Shrnutí možností využití jednotky výsledků učení obsahuje příloha.

Jednotky výsledků učení mohou popisovat to, co zaměstnavatelé potřebují nebo nabízejí. Vzdělavatelé transformují požadavky či nabídku do podoby vzdělávacích modulů.

Jednotky vytvářené na základě standardů

Detailní rozpracovávání a vhodná strukturace výsledků učení, které zahrnují jednotky výsledků učení či využití oborů počátečního odborného vzdělávání a současně jsou vztažené k určité související profesní kvalifikaci v NSK, podporuje využívání NSK jako východiska pro počáteční i další (odborné) vzdělávání.

Na základě zkušeností z již realizovaných projektů (zejména projektu Pospolu) a s ohledem na charakter odborného vzdělávání lze v počátečním odborném vzdělávání přistupovat k jednotkám a jejich významu na národní úrovni několika způsoby.

Je možné vycházet z rámcového vzdělávacího programu daného oboru (tedy ze standardu) nebo ze školního vzdělávacího programu.

Podstatou je segmentace obsahu do jednotek výsledků učení, bez ambice poskytovat cokoli nad rámec zavedeného standardu.

Lépe se pak budou hledat vhodní poskytovatelé odborné praxe a výcviku, protože existuje řada podniků, které vzhledem ke své velikosti nebo zaměření nemohou nabídnout celou škálu činností, které by si měl žák v rámci praktického vyučování osvojit.

Smyslem tohoto přístupu ale není kopírování výsledků učení ze ŠVP do šablony určené pro tvorbu jednotek výsledků učení. Mnoho ŠVP je poměrně obecně formulovaných a jednotky výsledků učení tak mohou přispět k rozpracování obsahu ŠVP do konkrétnější podoby. Druhým důležitým aspektem je podpora kvality, protože zpracovaná jednotka přináší transparentní popis očekávání i toho, co má být na závěr ověřeno.

Jednotky podporující osvojení nadstandardu

Jednotka výsledků učení může být vymezena se záměrem dát vzniknout jakési nadstavbě ve znalostech, dovednostech a kompetencích, které je možné získat nad rámec standardu.

V tomto případě hrozí obtížnější přenositelnost právě díky jisté exkluzivitě. To však může být přínosem a takovéto jednotky mohou být doplňkem ŠVP ve smyslu jeho aktualizace (např. při potřebě doplnění v případě nových technologií) směrem k požadavkům trhu práce.

Školy i firmy mohou nepochybně nabídnout určitou „exkluzivitu“ v konkrétní oblasti či oboru, ve kterém žáky připravují. Může se jednat o personální či technické nebo technologické vybavení a zázemí, kterým jiná škola nebo podnik v určitém regionu nebo mikroregionu nedisponují. Takové vybavení nebo stroj je pak možné nabídnout i žákům z jiného oboru. Lze tak vytvořit jednotku, kterou může „nabízet“ svým potenciálním partnerům škola jiné škole nebo podnik škole či školám.

Jednotky výsledků učení mohou být velmi různorodé, od zcela jednoduchých po velmi náročné. Hrozí sice nebezpečí, že je využije menší počet žáků, ale těm to může zcela jistě

pomoci při uplatnění na trhu práce.

Jednotky tohoto typu je obtížnější vytvořit i realizovat a hůře se odhaduje jejich délka a minimální vstupní požadavky. Jistě se ale najde škola, která to svým žákům umožní, protože v jejich regionu tato poptávka je. Žáci pak mají větší možnost získat zaměstnání nebo třeba začnou v oboru časem podnikat. Výhodou těchto jednotek je také možnost podpořit nadané žáky a ty, kteří mají zájem se více rozvíjet. Takové jednotky mohou být rovněž nabízeny k absolvování učitelům v rámci jejich dalšího vzdělávání.

Další možnosti přístupu k tvorbě jednotek

Jednotka výsledků učení může být vytvořena tak, že rozvíjí zvolenou kompetenci v průběhu celého studia – zaměří se na stupně rozvoje dané kompetence, tzn. od práce pod dohledem až po samostatnou práci.

Tento způsob může oslovit některé úzce zaměřené obory, třeba rukodělné, případně by se dalo v budoucnu uvažovat o napojení na mistrovskou zkoušku.

Popsaná možnost je dobře využitelná také u oborů kategorie E (vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami), kdy praktické vyučování bývá z mnoha důvodů realizováno převážně ve školních dílnách. Jedna dobře zvládnutá jednotka výsledků učení spojená s osvojením dovedností v reálném pracovním prostředí, za kterou firma vystaví osobní záznam, žákům může usnadnit cestu na trh práce a podpořit jejich zaměstnatelnost.

V roce 2018 rozšiřovaly školy u pětiny oborů objem praktických činností nad rámec rámcového vzdělávacího programu. V průměru činí navýšení objemu 22 % proti RVP. Z toho je zřejmé, že školy by tak mohly využít popisovaný přístup tvorby jednotek výsledků učení.

Jednotka výsledků učení může být společná více oborům (vzdělávacím programům), protože v ní popsané výsledky učení vedou k rozvoji kompetencí „přenositelných“ díky společnému základu mezi obory.

Z dotazníkového šetření provedeného na závěr pilotáže projektu Pospolu vyplynulo následující:

- 52 % respondentů preferuje tvorbu jednotek výsledků učení, které vycházejí ze standardu a nejdou nad jeho rámec (jednotky konkrétně rozpracovávají obsah obecně definovaný v ŠVP).
- 48 % volí spíše možnost vytvářet jednotku výsledků učení, která představuje nastavbu ve znalostech, dovednostech a kompetencích.
- 20 % respondentů oceňuje možnost rozvíjet pomocí jednotky výsledků učení jednu zvolenou kompetenci (od práce pod dohledem po samostatnou práci).

Doplňující text

- Principy podporující uplatnění jednotek při vytváření flexibilních vzdělávacích cest
- Uplatnění principů z evropské diskuse v projektu MOV

Principy podporující uplatnění jednotek při vytváření flexibilních vzdělávacích cest

Evropská diskuse k tématu potvrzuje, že při vývoji vzdělávacích programů by mohlo být užitečné pracovat ne přímo s jednotlivými výsledky učení, ale s jejich skupinami.

To velmi dobře koresponduje se situací v ČR, kdy se v úvahách o možném vstupu ECVET do počátečního odborného vzdělávání pracuje s představou jednotek výsledků učení, které mohou být východiskem pro modularizaci vzdělávacích programů a jejichž využívání může usnadnit dialog mezi vzdělavateli a zaměstnavateli.

Výsledky dosavadní evropské diskuse shrnuje následujících osm principů²:

1. Kvalifikace by měly být složeny z jasně definovaných jednotek výsledků učení.
2. Jednotky výsledků učení v rámci kvalifikace by mělo být možné samostatně hodnotit.
3. Hodnocení každé jednotky výsledků učení by mělo být řádně zdokumentováno.
4. Poskytování příležitostí k učení by mělo být uspořádáno tak, aby usnadňovalo jednotlivcům (učícím se, žákům) dosáhnout jednotek výsledků učení.
5. Jednotlivci (učící se, žáci) by měli mít příležitost nechat si své výsledky učení **validovat** (potvrdit shodu s požadavky), bez ohledu na to, jak a kde je získali.
6. Jednotlivci (učící se, žáci) by měli mít příležitost shromažďovat své ohodnocené jednotky výsledků učení pro dosažení kvalifikace.
7. Jednotlivci (učící se, žáci) by měli mít příležitost přenést své jednotky výsledků učení validované v jednom kontextu do jiných kontextů (např. do programů, kvalifikací, celostátních/regionálních systémů nebo do jiných zemí).
8. Procesy vývoje, hodnocení, validace a uznávání souborů výsledků učení by měly být transparentní a podepřené zajištěním kvality.

Uplatnění principů z evropské diskuse v projektu MOV

Aktivity v projektu MOV podporují uplatňování uvedených principů. Klíčové jsou zejména tyto faktory:

- 1 a 2: akcent na využívání jednotek výsledků učení a vzdělávacích modulů,
- 3: práce s portfoliem žáka a s hodnoticími formuláři pro jednotky,

²Listy ECVET, NÚV, 2018.

- 4: vytváření komplexních úloh,
- 8: souvislost s nastaveným procesem hodnocení.

Propojování NSK a ŠVP podporuje hledání cesty k propojení NSK a ECVET. Důvodem je logická souvislost kvalifikačních a kreditních systémů, daná zejména tím, že se oba nástroje zaměřují na podporu transparentnosti a dostupnosti kvalifikací, pracují s výsledky učení a mají jasný vztah k Evropskému rámci kvalifikací.

To je důvod, proč při aktivitách souvisejících s implementací ECVET vznikají texty zaměřené na vytváření jednotek na základě standardů profesních kvalifikací v NSK.

Přílohy

Příloha č. 1: Obsah šablony pro zápis jednotky výsledků učení vytvářené na základě standardů profesních kvalifikací v NSK s komentářem položek

[Obsah šablony pro zápis jednotky výsledků učení](#)

Příloha obsahuje popis šablony pro zápis jednotky výsledků učení vytvořené na základě standardů profesních kvalifikací v NSK se stručnými komentáři k jednotlivým součástem.

Příloha č. 2: Šablona používaná pro zápis jednotky výsledků učení v projektu MOV

[Šablona používaná pro zápis jednotky výsledků učení \(formát pdf\)](#) [Šablona používaná pro zápis jednotky výsledků učení \(formát docx\)](#)

Příloha obsahuje odkaz na formulář používaný pro popis jednotek výsledků učení v projektu MOV. [Nástroj pro tvorbu jednotek výsledků učení](#) se nachází v informačním systému projektu MOV.

Příloha č. 3: Šablona pro zápis vzdělávacího modulu s komentářem položek platným pro projekt MOV

[Šablona pro zápis vzdělávacího modulu \(formát pdf\)](#) [Šablona pro zápis vzdělávacího modulu \(formát docx\)](#)

Příloha obsahuje formulář pro zápis vzdělávacích modulů s komentářem položek platným v projektu MOV. [Nástroj pro tvorbu vzdělávacích modulů](#) se nachází v informačním systému projektu MOV.

Příloha č. 4: Příklad jednotky výsledků učení zpracované v projektu MOV

[Příklad jednotky výsledků učení: Zakládání a údržba travnatých ploch](#)

Příloha obsahuje odkaz na příklad jednotky výsledků učení Zakládání a údržba travnatých ploch, která byla vytvořena v projektu MOV.

Příloha č. 5: Příklad vzdělávacího modulu zpracovaného v projektu MOV

Příklad vzdělávacího modulu: [Zakládání a ošetřování trávníků](#)

Příloha obsahuje odkaz na příklad vzdělávacího modulu, který byl vytvořen v projektu MOV.

Příloha č. 6: Shrnutí možností využití jednotky výsledků učení při dialogu mezi vzdělavateli a zaměstnavateli

[Shrnutí možností využití jednotky výsledků učení](#)

Příloha shrnuje možnosti využití jednotek výsledků učení při dialogu mezi vzdělavateli a zaměstnavateli.

Pojmy

ECVET, Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu

Nástroj využívaný v počátečním i dalším vzdělávání. Podporuje celoživotní učení, mobilitu učících se a flexibilitu i individualizaci cest vedoucích k získání kvalifikace. Umožňuje přenos, uznávání a shromažďování zhodnocených výsledků učení jednotlivců.

ECVET chápe kvalifikace jako celky složené z jednotek výsledků učení, které je možné jednotlivě hodnotit, uznávat a shromažďovat.

Jednotka výsledků učení

Složka kvalifikace tvořená uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které mohou být ohodnoceny. Kvalifikace, na jejímž základě jsou jednotky stanovovány, může být chápána jako soubor jednotek.

Mezinárodní mobilita

Pracovní nebo studijní stáž, na kterou je vyslán žák/student svou domovskou organizací poskytující vzdělání. Stáž může probíhat jak na mezinárodní, tak na národní (vnitrostátní) úrovni.

Většina mezinárodních mobilit v ČR je realizována s Finanční podporou Evropské unie. Žáci vyjíždějí na stáže do zemí EU, kde si osvojí odborné, jazykové, interkulturní a sociální dovednosti.

Oborové skupiny

Skupiny externích odborníků, které zprostředkovávají komunikaci mezi tvůrci vzdělávacích programů, zástupci škol a podniků i dalších institucí. Umožňují tak zapojení sociálních partnerů do tvorby těchto programů. V odborném vzdělávání to napomáhá souladu mezi vzdělávacími programy a požadavky trhu práce.

Validace

Postup, jímž příslušný orgán potvrdí, že určitá osoba formou neformálního a informálního učení dosáhla výsledků učení měřených podle příslušného standardu, a jenž se skládá ze

čtyř samostatných fází: zjištění konkrétních zkušeností jednotlivce prostřednictvím dialogu, zaznamenání, které má viditelným způsobem vyjádřit zkušenosti daného jednotlivce, formální posouzení těchto zkušeností a osvědčení výsledků posouzení, které může vést k dílčí nebo úplné kvalifikaci.

Vnitrostátní mobilita

Obdoba mezinárodní mobility, kdy je přijímající institucí podnik, jiná škola nebo instituce poskytující vzdělání v ČR.

Vzdělávací modul

Obsahově ucelená vyučovací a učební jednotka s omezenou délkou trvání, která je zpravidla součástí vzdělávacího programu.

Shrnutí

Jednotka výsledků učení je složka kvalifikace tvořená uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které mohou být ohodnoceny.

Kvalifikace sestávají z více jednotek. Kvalifikace složené z jasně definovaných jednotek podporují vytváření flexibilních vzdělávacích cest.

Již vymezené a schválené profesní kvalifikace v NSK je možné chápat jako kombinace jednotek výsledků učení. Obsah každé jednotky se může krýt s jednotlivými odbornými způsobilostmi, případně s jejich částmi nebo s jejich shluky.

Při vymezování jednotek je nutné vybírat ucelené, vnitřně soudržné a hodnotitelné odborné způsobilosti.

Mezi charakteristiky vymezených jednotek patří název (případně i kód), název profesní kvalifikace, k níž se jednotka vztahuje, úroveň kvalifikace, výsledky učení, které jednotka obsahuje, a popis způsobů ověření výsledků učení.

Jednotky výsledků učení mohou hrát v oblasti kvalifikací stejnou roli jako vzdělávací moduly v oblasti vzdělávacích programů. Jednotky popisují to, co zaměstnavatelé potřebují nebo nabízejí. Vzdělavatelé transformují požadavky či nabídku do podoby vzdělávacích modulů.

Vzdělávací modul je obsahově ucelená vyučovací a učební jednotka s omezenou délkou trvání, která je zpravidla součástí vzdělávacího programu. Má obvykle tři základní součásti: vstupní část (kód, název...), jádro modulu (charakteristika, výsledky učení...) a výstupní část (způsob ověřování dosažených výsledků, kritéria hodnocení...).

Zdroje

Metodické materiály a dílčí výstupy projektu MOV jsou dostupné na internetových stránkách <http://imetodika.cz> a <https://mov.nuv.cz>.

Informační a metodické materiály týkající se NSK jsou dostupné na internetových stránkách www.nuv.cz.

Informace o stavu zavádění ECVET v ČR:

- www.ecvet.cz: základní informace o ECVET, příklady využití ECVET, soubory ke stažení a další,
- sekce [Reformy a systémy vzdělávání / ECVET](#) na webu www.naerasmusplus.cz: informace o programu Erasmus+, kontakty na ECVET experty, soubory ke stažení a další,
- [výstupy projektu Pospolu](#): jednotky vytvořené v projektu, publikace Prvky ECVET a jejich využití v počátečním odborném vzdělávání na národní úrovni.

Tvorba jednotek výsledků učení ECVET na základě standardů profesních kvalifikací v NSK, NÚV 2019, 28 stran.

- Text reaguje na výsledky revize Doporučení EP a Rady o zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení a na probíhající revizi kurikulárních dokumentů v českém prostředí. Využívá též některé poznatky zveřejněné v publikaci Cedefop (2017) Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook.

[Listy ECVET](#): Mezinárodní mobilita, vnitrostátní mobilita.

Údaje o této iMetodice

PROJEKT MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. Vzdělávací moduly a programy ovlivněné NSK. Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2020. iMetodika. Dostupné z: http://imetodika.cz/vzdelavaci_moduly.html.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imetodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím NSK

PDF verze iMetodiky Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím
Národní soustavy kvalifikací

Obsah

Cíl studia	4
Studijní text	5
NSK jako významné východisko pro optimalizaci ŠVP	5
Postupy začleňování profesních kvalifikací do ŠVP	6
Schéma využití NSK při tvorbě vzdělávacích programů	7
Vazby profesních kvalifikací na obory vzdělání	7
Tvorba výsledků učení z profesních kvalifikací a práce s nimi	9
Přístupy k tvorbě kvalifikačních modulů	10
Tvorba kvalifikačních modulů	11
Vstupní část: základní identifikační údaje a přehledná informace o kvalifikačním modulu	11
Jádro modulu: cílové zaměření a obsah modulu	12
Výstupní část modulu: způsob ověřování plánovaných výsledků učení a hodnocení výkonu žáka	12
Využití výsledků učení transformovaných z profesních kvalifikací v učebních osnovách	14
Souhrn přístupů využívajících NSK při modernizaci ŠVP	14
Charakteristika možných přístupů k úpravě ŠVP	14
Úvodní údaje k celkovému uspořádání ŠVP	15
Profil absolventa a charakteristika ŠVP	16
Učební plán, seznam vzdělávacích modulů a učebních osnov	17
Doplňující text	18
Otázky a odpovědi ke konkrétní práci na úpravách ŠVP	18
Zobecnění možného postupu začleňování NSK do ŠVP	19
Souvislosti aktivit směřujících k úpravě ŠVP	19
Ukázka konkrétní práce při začleňování profesní kvalifikace	20
Uplatnění profesních kvalifikací u závěrečné zkoušky	21
Přílohy	23
Příloha č. 1: Charakteristiky NSK	23
Příloha č. 2: Analýza vazeb NSK a oborů vzdělání	23
Příloha č. 3: Vazby profesních kvalifikací na obory vzdělání	23
Příloha č. 4: Soustava výsledků učení na základě NSK	23
Příloha č. 5: Ukázka ze soustavy výsledků učení pro obor vzdělání Prodavač	23
Příloha č. 6: Tvorba vstupní části vzdělávacího modulu	24
Příloha č. 7: Tvorba jádra vzdělávacího modulu 1	24
Příloha č. 8: Tvorba jádra vzdělávacího modulu 2	24
Příloha č. 9: Tvorba výstupní části vzdělávacího modulu	24
Příloha č. 10: Komplexní úloha: Založení a ošetřování trávníku	24

Příloha č. 11: Úplný kvalifikační modul Řez ovocných dřevin	24
Příloha č. 12: Úplný kvalifikační modul Skladník	25
Příloha č. 13: Popis materiálního zajištění v profesní kvalifikaci Mechatronik . . .	25
Příloha č. 14: Výsledky učení pro obor vzdělání Zemědělec – farmář	25
Pojmy	26
Autorizace	26
Autorizovaná osoba	26
Autorizující orgán	26
Centrální databáze kompetencí	26
ECVET, Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu	26
Evropský rámec kvalifikací	27
Hodnocení výsledků učení	27
Informační systém NSK	27
Jednotka výsledků učení	27
Kurikulární dokumenty	27
Kvalifikační a hodnotící standard profesní kvalifikace	28
Mezinárodní mobilita	28
Národní soustava povolání	28
Obecné kompetence	28
Obor vzdělání	28
Odborné kompetence	29
Profesní kvalifikace	29
Sektorová rada	29
Typová pozice	29
Úplná profesní kvalifikace	29
Úroveň kvalifikace	29
Validace	30
Vnitrostátní mobilita	30
Výsledky učení	30
Vzdělávací modul	30
Zákon č. 179/2006 Sb.	30
Shrnutí	31
Zdroje	33
Údaje o této iMetodice	34

Cíl studia

Uživatel iMetodiky po ukončení studia kapitoly:

- Popíše přístupy lišící se rozsahem uplatnění vzdělávacích modulů při konstrukci ŠVP.
- Vyjmenuje přínosy výuky využívající standardy profesních kvalifikací.
- Vysvětlí podstatu zapracování NSK do ŠVP.
- Napíše výčet kroků, do nichž je možné shrnout postup začleňování NSK do ŠVP.
- Vytvoří kvalifikační modul zaměřený na oblast, která je mu blízká.

Studijní text

- NSK jako významné východisko pro optimalizaci ŠVP
- Postupy začleňování profesních kvalifikací do ŠVP
- Schéma využití NSK při tvorbě vzdělávacích programů
- Vazby profesních kvalifikací na obory vzdělání
- Tvorba výsledků učení z profesních kvalifikací a práce s nimi
- Přístupy k tvorbě kvalifikačních modulů
- Tvorba kvalifikačních modulů
- Vstupní část: základní identifikační údaje a přehledná informace o kvalifikačním modulu
- Jádru modulu: cílové zaměření a obsah modulu
- Výstupní část modulu: způsob ověřování plánovaných výsledků učení a hodnocení výkonu žáka
- Využití výsledků učení transformovaných z profesních kvalifikací v učebních osnovách
- Souhrn přístupů využívajících NSK při modernizaci ŠVP
- Charakteristika možných přístupů k úpravě ŠVP
- Úvodní údaje k celkovému uspořádání ŠVP
- Profil absolventa a charakteristika ŠVP
- Učební plán, seznam vzdělávacích modulů a učebních osnov

NSK jako významné východisko pro optimalizaci ŠVP

Národní soustava kvalifikací je vytvářena jako systém pro další vzdělávání a podílejí se na ní zástupci zaměstnavatelů sdružení v **sektorových radách**. Definují potřeby trhu práce a popisují je ve **standardech** profesních kvalifikací. Vedle této soustavy stojí soustava oborů vzdělání, jejichž obsah určují rámcové vzdělávací programy. Sblížení těchto dvou soustav zajistí lepší propojení středního odborného vzdělávání s požadavky trhu práce. Jakým způsobem je možné toho dosáhnout?

Cestou, kterou jsme zvolili v projektu MOV, je implementace profesních kvalifikací NSK do školních vzdělávacích programů (ŠVP). Do ŠVP, které procházejí optimalizací a modernizací, začleňujeme takové profesní kvalifikace, které obor vzdělání buď pokrývají, anebo rozšiřují. V příloze jsou uvedeny vybrané **charakteristiky NSK**.

Profesní kvalifikace (PK) jsou vhodným zdrojem informací pro optimalizaci a aktualizaci ŠVP, protože obsahují kompetence potřebné pro konkrétní pracovní uplatnění absolventů. Absolventi mohou navíc při splnění podmínek daných **zákonem č. 179/2006 Sb.**, o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, získat k vysvědčení o závěrečné zkoušce nebo k maturitnímu vysvědčení ještě osvědčení o získání příslušných profesních kvalifikací odpovídajících zaměření školy nebo zájmům žáků. Neúspěšní maturanti by mohli získat jedno

či více osvědčení o získání profesní kvalifikace, pokud by si osvojili potřebné kompetence stanovené v PK a následně složili zkoušku u **autorizované osoby**, jíž může být škola.

Postupy začleňování profesních kvalifikací do ŠVP

Při využití profesních kvalifikací NSK je pro uplatnění v ŠVP možné využívat následující postupy, které byly ověřovány v rámci projektu MOV:

- analýza vazeb NSK a oborů vzdělání zařazených do projektu MOV;
- transformace odborných kompetencí PK do očekávaných výsledků učení;
- využití kvalifikačních modulů a komplexních úloh připravených v projektu MOV při tvorbě ŠVP;
- využití souvisejících jednotek výsledků učení v odborném výcviku nebo odborné praxi u zaměstnavatele.

Rozpracování obsahu vzdělávání při koncipování ŠVP s využíváním NSK musí v první řadě respektovat to, co je uvedeno v RVP.

Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů na národní úrovni pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020 v kapitole o usnadnění přechodu absolventů na trh práce uvádí:

V současné době je každý obor vymezen příslušným RVP pro celé období vzdělávání (tj. až 4 roky), to musejí respektovat i školní vzdělávací programy. Zatímco RVP by měl být i nadále stabilnější dokument obsahující širší obecný odborný základ, flexibilní složku by řešilo propojení s NSK, která ze své podstaty pružněji reaguje na potřeby trhu práce i dynamiku změn technologií.

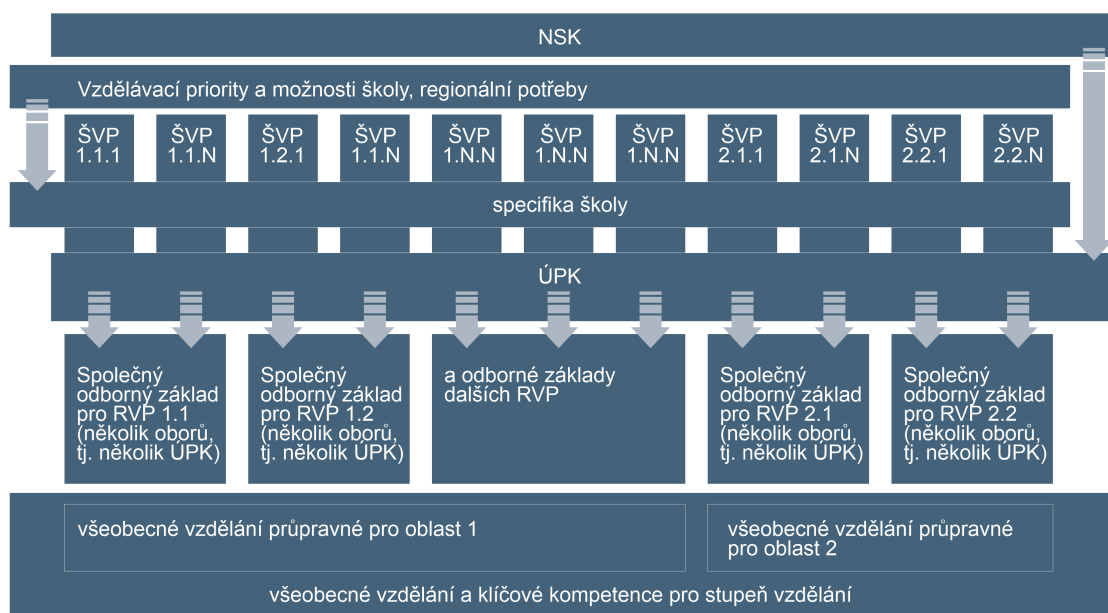
Požadavky zaměstnavatelů určují potřeby trhu práce, tím je zvýšen tlak na rychlou změnu kompetencí absolventů, na který nemohou cykly změn rámcových vzdělávacích programů pružně reagovat již z podstaty dlouhodobě platného dokumentu. Proto je vhodné propojit RVP s kvalifikačními a hodnoticími standardy NSK a tím zajistit přizpůsobení odborných kompetencí absolventů aktuálnímu vývoji na trhu práce.

Rámcové vzdělávací programy, které budou procházet komplexními revizemi (2020–2022), by měly obsahovat všeobecné vzdělávání a klíčové kompetence pro stupně vzdělání a všeobecné vzdělávání průpravné pro jednotlivé oblasti (viz níže uvedené schéma). Odborné vzdělávání by mělo být koncipováno podle společných odborných základů. Společný odborný základ by měl obsahovat teoretickou a praktickou složku výuky společnou pro několik příbuzných oborů vzdělání. Na tyto základy bude navazovat vzdělávání kvalifikační.

Profesní kvalifikace skládající **úplné profesní kvalifikace** by měly být východiskem pro vzdělání kvalifikační. Zkušenosti z tvorby společných odborných základů ukazují, že profesní kvalifikace určitou částí do odborných základů zasahují (vnořují se do nich). Striktní

oddělení výsledků učení pro společný odborný základ a pro kvalifikační složku vzdělání nebude tedy vždy možné a účelné. Návrh počítá s využíváním úplných profesních kvalifikací, které jsou sestaveny z jednotlivých profesních kvalifikací.

Schéma využití NSK při tvorbě vzdělávacích programů

Obrázek 1: Schéma využití NSK při tvorbě RVP a ŠVP, zdroj: projekt MOV.

Vazby profesních kvalifikací na obory vzdělání

V aktualizovaných rámcových vzdělávacích programech je nově zařazena kapitola řešící vazby na NSK – vazbu na příslušnou nebo příslušné úplné profesní kvalifikace nebo na související profesní kvalifikace, pokud k danému oboru vzdělání existují. V dosavadních RVP tyto informace nebyly uvedeny. Informace o vazbách NSK na obory vzdělání lze získat na webu www.narodnikvalifikace.cz, v záložce Obory vzdělání. Vazby na NSK jsou v současné době popsány u 124 oborů vzdělání. Portál je informační základnou o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR.

Na tomto webu najdeme **přehled o profesních kvalifikacích (PK)**, které jsou (na začátku roku 2020) schváleny a jsou uplatnitelné na pracovním trhu v ČR. Jsou rozděleny pod 26 oborů kvalifikace, např. Stavebnictví, geodézie a kartografie (159 PK), Zemědělství a lesnictví (132 PK), Strojírenství a strojírenská výroba (119 PK), Technická chemie a chemie silikátů (96 PK), Potravinářství a potravinářská chemie (105 PK). V rámci vybraného obo-

ru kvalifikace, který se vztahuje ke konkrétnímu oboru vzdělání, získáme přehled schválených a publikovaných PK v dané oblasti¹.

Po kliknutí na záložku Obory vzdělání se pokusíme najít obor vzdělání, který se na škole vyučuje.

Např. k oboru vzdělání 41-51-H/01 Zemědělec – farmář mají vazbu PK Chovatel a ošetřovatel skotu, Chovatel a ošetřovatel prasat a Pěstitel základních plodin, které dohromady skládají úplnou profesní kvalifikaci (ÚPK) Zemědělec – farmář (41-51-H/01). Tyto profesní kvalifikace se označují jako skládající a je třeba absolvovat zkoušky z těchto tří profesních kvalifikací pro připuštění k závěrečné zkoušce pro obor vzdělání Zemědělec – farmář. **Skládající profesní kvalifikace tvoří základ tohoto oboru vzdělání. Odborné kompetence v těchto PK ale mohou přesahovat možnosti výuky na školách v rámci počátečního vzdělávání.**

Po kliknutí na záložku úplné profesní kvalifikace a vybrání ÚPK Zemědělec – farmář získáme informace o dalších profesních kvalifikacích s vazbou na tuto ÚPK. Jsou zde uvedeny rozvíjející profesní kvalifikace Ošetřovatel koní, Chovatel a ošetřovatel ovcí a koz, Chovatel a ošetřovatel drůbeže a běžců, Pěstitel léčivých a aromatických rostlin, Pěstitel chmele a související PK Paznehtář. Zmíněné rozvíjející a související profesní kvalifikace je vhodné využívat pro tvorbu zaměření, specializace ŠVP. Kvalifikace rozvíjející, související nebo navazující i další kvalifikace, u kterých není v rámci portálu narodnikvalifikace.cz uvedena vazba na daný obor vzdělání, ale analýza v rámci projektu MOV určitou vazbu na tento obor identifikovala, je možné volitelně využít.

Při využívání profesních kvalifikací NSK je nutné nejprve hledat odpověď na otázku, zda pro daný obor vzdělání nebo široce koncipovaný obor v rámci komplexní revize existuje popis vazeb profesních kvalifikací vzhledem k oboru v počátečním vzdělávání.

V roce 2017 zpracovávali experti středního odborného vzdělávání analýzu vazeb NSK a oborů vzdělání zapojených do projektu v té době. Bylo zjištěno, že u většiny oborů vzdělání lze najít profesní kvalifikace vztahující se k oboru vzdělání. Ne u všech ale existují všechny PK, které by skládaly – popisovaly obor vzdělání v celém jeho rozsahu. Následně byly vybrány profesní kvalifikace nebo jen některé kompetence z nich k rozpracování v rámci tvorby kvalifikačních modulů.

V příloze **Analýza vazeb NSK a oborů vzdělání** jsou vidět vazby mezi dvěma zahradnickými obory vzdělání a úplnými profesními kvalifikacemi. V uvedeném příkladu se k jednomu oboru vzdělání váže jedna úplná profesní kvalifikace, která je složena z několika povinných (skládajících) profesních kvalifikací. K oboru vzdělání Zahradník byly přiřazeny i další nepovinné profesní kvalifikace, které nejsou součástí ÚPK.

V projektu MOV byla připravena přehledná souhrnná analýza vazeb pro všechny obory vzdělání zapojené v projektu. Výstupem této analýzy jsou **sestavy profesních kvalifikací** (sestavy PK).

¹Portál www.narodnikvalifikace.cz.

V mnoha případech nebude možné uvedené schéma zcela využít, protože k příslušným oborům vzdělání neexistují odpovídající PK, které by mohly ÚPK skládat. Dalším úskalím může být to, že standardy profesních kvalifikací vytvářejí odborníci ze světa práce zejména pro ověřování toho, co uchazeč umí, bez ohledu na to, kde se tomu naučil. Kvalifikační a hodnotící standardy profesních kvalifikací jsou východiskem pro tvorbu zadání zkoušek z profesních kvalifikací. Na jejich základě jsou v současné době koncipovány akreditované kurzy směřující k profesní kvalifikaci. Profesní kvalifikace nejsou primárně určeny pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Tvorba výsledků učení z profesních kvalifikací a práce s nimi

Na volbu konkrétních profesních kvalifikací, které bude žadoucí zpracovávat do ŠVP, by mělo navázat rozhodnutí, jakým způsobem zpracovat odborné kompetence z PK NSK.

Profesní kvalifikace obsahují kompetence a kritéria hodnocení, která osvědčují zvládnutí příslušné kompetence pro účely zkoušky z profesní kvalifikace prováděné autorizovanou osobou (zkoušejícím). V ŠVP je naopak třeba formulovat výsledky učení z pozice žáka.

Proto je nutné posoudit kompetence v dané profesní kvalifikaci z hlediska jejich relevance pro výuku v rámci počátečního vzdělávání. Dále je třeba posoudit jejich kritéria hodnocení a zformulovat očekávané výsledky učení využitelné v ŠVP.

Obory vzdělání zařazené v projektu MOV mají tuto transformaci kompetencí na výsledky učení již připravenou. Doporučujeme využít tyto příklady pro obdobné zpracování v dalších oborech vzdělání. **Soustava výsledků učení** na základě provedené transformace kompetencí NSK je uvedena v příloze.

Transformované výsledky učení jsou využívány v projektu MOV pro tvorbu modulů, komplexních úloh a jednotek výsledků učení. Doporučujeme jejich využití při optimalizaci ŠVP.

Soustava výsledků učení představuje soubor výsledků učení navrhovaných do ŠVP. V příloze je uvedena ukázka soustavy výsledků učení pro obor vzdělání 66-51-H/01 Prodavač. Tento obor vzdělání má vazbu na úplnou profesní kvalifikaci Specialista maloobchodu. Pro připuštění k závěrečné zkoušce z oboru vzdělání Prodavač je potřeba předložit osvědčení o získání následujících čtyř skládajících profesních kvalifikací: Prodavač, Pokladní, Skladník a Manažer prodeje. Návrhy výsledků učení vycházejí z již zmíněných čtyř profesních kvalifikací a z výsledků vzdělávání uvedených v rámcovém vzdělávacím programu pro tento obor. Pro návrhy výsledků učení jsme si nejprve zkopírovali kompetence a kritéria z jednotlivých profesních kvalifikací a přiřadili k nim příslušné výsledky vzdělávání z RVP, pokud byly obsaženy. Formulace navrhovaných výsledků učení do ŠVP většinou vycházejí z textů kompetencí v profesních kvalifikacích a z výsledků vzdělávání v RVP. V případě potřeby konkrétnější formulace byla využita i kritéria hodnocení u jednotlivých kompetencí. Navržené výsledky učení byly konzultovány s učiteli, protože je důležité, aby

je bylo možné zařadit do výuky.

Ukázku **využití soustavy výsledků učení** obsahuje příloha.

Přístupy k tvorbě kvalifikačních modulů

Vzdělávací moduly mohou být vytvářeny různými způsoby.

1. **Moduly MOV vycházejí z výsledků učení** stanovených ve společném odborném základu pro příbuzné obory vzdělání nebo v odborném základu pro příslušný obor vzdělání. Sestavení těchto odborných základů vychází z aktualizovaných odborných obsahových okruhů RVP příslušných oborů vzdělání.
2. Vedle toho byly v projektu MOV vytvořeny moduly, které jsou koncipovány na základě profesních kvalifikací a které pro tyto účely nazýváme **moduly kvalifikační**.

Cílem tvorby kvalifikačních modulů je směřování k propojení počátečního a dalšího vzdělávání a umožnění žákům, aby se mohli v případě zájmu či potřeby přihlásit ke zkouškám z profesních kvalifikací a byli na ně již ze školy připraveni.

Moduly MOV, které vznikly na základě profesních kvalifikací, jsou uloženy v informačním systému s vyjádřením vazby na konkrétní profesní kvalifikaci. Školy je mohou využívat pro své potřeby tak, že je převezmou v jejich zveřejněné podobě, pokud jim budou vyhovovat, nebo si je upraví a doplní podle vlastních potřeb přímo v informačním systému. Moduly MOV jsou výběrově doplňovány komplexními úlohami, které též mohou školy v rámci modernizace ŠVP převzít.

Pokud se v informačním systému MOV požadovaný modul nenachází, je možné jej pro účely školy připravit na základě zvolené profesní kvalifikace s využitím šablony pro tvorbu modulů. (Pro tvorbu modulů existuje návodná šablona, do které se zpracovává vlastní modul. V šabloně je u jednotlivých polí uveden návodný text k vyplnění.)

Kvalifikační moduly je možné tvořit přímo s využitím kompetencí (odborných způsobilostí) ze standardu profesní kvalifikace. Název kompetence či kompetencí je třeba uvést do části modulu Očekávané výsledky učení. Z PK mohou být využity všechny kompetence uvedené v PK nebo jen vybrané dle obsahu modulu.

Druhou možností je využití výsledků učení definovaných ve zmíněné soustavě výsledků učení, která vznikla transformací kompetencí a kritérií standardů profesní kvalifikace. Tyto výsledky učení je třeba uvést do části modulu Očekávané výsledky učení.

V části Kritéria hodnocení je doporučeno použít kritéria hodnocení uvedená v hodnoticím standardu příslušné profesní kvalifikace u jednotlivých kompetencí. Kritéria hodnocení mohou učitelé formulovat i jinak s ohledem na své zkušenosti s výukou a hodnocením.

Tvorba kvalifikačních modulů

Následující část textu je věnována seznámení se strukturou modulu. Obsahuje doporučení pro tvorbu jednotlivých částí kvalifikačních modulů. Východiskem je „**Metodika tvorby vzdělávacích modulů**“, která vznikla úpravou dřívější metodiky „Modulární projektování školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání: příručka pro SOŠ a SOU k tvorbě ŠVP a vzdělávacích modulů ECVET“² pro účely projektu MOV. Popsaná struktura modulu odpovídá šabloně modulu, kterou využívali členové pracovních skupin pro tvorbu modulů.

Struktura kvalifikačního modulu

Každý modul se skládá ze tří základních částí – vstupní část, jádro modulu a výstupní část.

Vstupní část: základní identifikační údaje a přehledná informace o kvalifikačním modulu

Vstupní část poskytuje základní identifikační údaje a přehlednou a stručnou informaci o daném kvalifikačním modulu:

Název modulu formulujeme stručně, musí odpovídat obsahu modulu a může být v případě kvalifikačního modulu totožný s názvem profesní kvalifikace (např. Expedient velkoobchodu, Skladník).

Kód modulu umožňuje snadnou orientaci a jednoznačnou identifikaci modulů. V rámci projektu MOV je stanoven metodickým týmem a zahrnuje níže uvedené informace, které se dále uvádějí.

Kategorie dosaženého vzdělání, pro kterou lze modul využít. Pokud je modul určen pro obor vzdělání s výučním listem, bude označena varianta s kategorií E nebo H, pro obor vzdělání s maturitní zkouškou L0 nebo M.

Skupiny oborů vzdělání. Skupina oborů vzdělání vychází z klasifikace KKOV a odpovídá prvnímu dvojčíslí v kódu oboru vzdělání.

Konkrétní příklady obsahuje příloha **Tvorba vstupní části vzdělávacího modulu**.

Typ modulu vychází z charakteru modulu. Rozlišujeme moduly všeobecné nebo odborné, a odborné dále rozdělujeme na odborné praktické, odborné teoretické, odborné teoreticko-praktické. V případě, že bude modul využíván ve více oborech vzdělání a bude mít průřezový charakter, je třeba zaškrtnout zároveň i odborný průřezový. Všechny kvalifikační moduly, které vycházejí z profesních kvalifikací, musí mít vyznačenou vazbu na profesní kvalifikaci NSK.

Platnost modulu se vyjádří datem, od něhož je modul platný, např. od 1. září 2020.

²Modulární projektování školních vzdělávacích programů. Národní ústav pro vzdělávání, 2012.

Vstupní požadavky vymezují požadovanou úroveň vstupních vědomostí a dovedností, které jsou předpokladem pro úspěšné vzdělávání v daném modulu. Doporučujeme zde vyjmenovat moduly, které je třeba absolvovat před zahájením výuky tohoto modulu.

Jádro modulu: cílové zaměření a obsah modulu

Jádro modulu je nejdůležitější částí kvalifikačního modulu. Vypovídá o cílovém zaměření a obsahu modulu, strategiích a učebních činnostech žáka, které společně vedou ke splnění požadovaných očekávaných výsledků učení. Jádro modulu tvoří:

Charakteristika modulu stručně a výstižně vysvětluje didaktické cíle a přínos modulu k profilu absolventa. Důležitým prvkem je uvedení vazby na konkrétní profesní kvalifikaci či kvalifikace.

Očekávané výsledky učení zahrnují výčet stěžejních kompetencí, jejichž formulace vycházejí přímo z názvů kompetencí (odborných způsobilostí) z příslušné profesní kvalifikace, nebo je formulujeme s využitím aktivních sloves, z pozice žáka, na základě kompetencí a případně i kritérií z příslušné profesní kvalifikace. U oborů vzdělání, které byly zařazeny do projektu MOV, je možné využít již připravené výsledky učení ze soustavy výsledků učení, která vznikla transformací NSK do počátečního vzdělávání.

Konkrétní příklady obsahuje příloha **Tvorba jádra vzdělávacího modulu 1**.

Obsah vzdělávání zahrnuje výčet učiva, který je nutný k dosažení očekávaných výsledků učení. Očekávané výsledky učení a obsah vzdělávání musí být v souladu.

Učební činnosti žáků a strategie výuky směřují k dosažení konkrétně uvedených očekávaných výsledků učení a jejich volba musí odpovídat studijním předpokladům žáků a také kategorii oboru vzdělání, pro kterou je modul připravován (E, H, M, L0). Uvádíme zde preferované metody a formy výuky a zaměříme se na návrh vhodných učebních činností žáků, které povedou ke zvládnutí očekávaných výsledků učení.

Konkrétní příklady obsahuje příloha **Tvorba jádra vzdělávacího modulu 2**.

Zařazení do učebního plánu, ročník. Je třeba uvést doporučení k zařazení do učebního plánu v závislosti na oboru vzdělání / kategorii dosaženého vzdělání. Pokud bude zachována výuka v předmětovém uspořádání, bude zde uveden příslušný vyučovací předmět a ročník, pro který je modul doporučen k využití.

Výstupní část modulu: způsob ověřování plánovaných výsledků učení a hodnocení výkonu žáka

Výstupní část modulu popisuje způsob ověřování plánovaných výsledků učení a hodnocení výkonu žáka. Přispívá se tím k větší objektivitě hodnocení a informovanosti o průběhu

vzdělávání v modulu. **Způsob ověřování dosažených výsledků** zahrnuje metody a formy, které budou pro ověřování a hodnocení použity. Na jejich základě učitel posuzuje, zda žák kritéria hodnocení splnil.

Metody mohou být různé: zkoušení (ústní, písemné, praktické), rozhovor, didaktické testy, vypracování a obhajoba práce (např. ročníkové, seminární, žákovského projektu), pozorování činnosti žáka, zhodnocení kvality produktu, sebehodnocení, hodnocení týmové.

Při sestavování způsobu ověřování je snaha o zvýšení objektivitu hodnocení vzhledem k jednotlivým žákům, zejména pak k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, měla by vést k využívání co nejširšího repertoáru metod hodnocení.

Dále se uvádí **způsob hodnocení** (známkou, slovně, bodově, procentuálně aj.), u bodového nebo procentuálního hodnocení se uvádí i přepočet dílčích hodnocení na celkové hodnocení a klasifikaci. Při hodnocení známkou je důležité stanovit kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace, a to i ve vazbě na klasifikační řád školy.

Kritéria hodnocení jsou důležitá pro posouzení toho, zda bylo dosaženo celkového záměru vzdělávacího modulu. Vyplynávají z očekávaných výsledků učení a popisují, jak se přesvědčit, že jim výkon žáka odpovídá. Zaměřují se na požadovanou kvalitu a úroveň stanovených výsledků a jsou formulována tak, aby umožnila jejich ověření. V kvalifikačních modulech lze převzít text kritérií hodnocení z hodnoticího standardu příslušné profesní kvalifikace. Doporučujeme **pro každý očekávaný výsledek učení stanovit 2 až 4 kritéria pro jeho ověření**, popř. uvést i podíl (váhu) jednotlivých kritérií na celkovém hodnocení, a tím určit způsob stanovení výsledné známky.

Doporučená literatura obsahuje seznam základních učebnic či učebnice a další zdroje informací, které přímo souvisejí se stanoveným obsahem modulu. Literatura je určena především žákům, proto by měla být pro žáky dostupná a přiměřená. Nezapomínáme uvádět kompletní bibliografické údaje. Je důležité zohlednit nejnovější poznatky v oboru a vyučovacím předmětu. Doporučujeme vygenerovat si citaci, např. s použitím webu www.citace.com. Služba respektuje aktuální verzi normy ČSN ISO 690.

Konkrétní příklady obsahuje příloha **Tvorba výstupní části vzdělávacího modulu**.

V rámci projektu MOV byly k vybraným modulům vytvořeny **komplexní úlohy**, které nebudou zařazovány do školních vzdělávacích programů, ale jsou určeny pro realizaci výuky daných modulů. Jejich využití je dobrovolné, je možné je využít ve stávající podobě nebo si je upravit dle svých potřeb.

Pod pojmem komplexní úloha rozumíme výchozí materiál (text, graf, nákres, fotografie, mapa, obrázek, schéma, video, výrobek, prezentace, technický výkres, kombinace souvislého a nesouvislého textu...) a určitý počet jednotlivých úloh vztahujících se nebo směřujících k výchozímu materiálu.

Využití výsledků učení transformovaných z profesních kvalifikací v učebních osnovách

Další možností je zpracování výsledků učení formulovaných na základě příslušné profesní kvalifikace přímo do učebních osnov, tedy bez využití modulů.

V takovém případě je třeba:

- využít formulaci výsledků učení ze soustavy výsledků učení, pokud k dané PK existují;
- formulovat výsledky učení (z pozice žáka) na základě příslušné PK a ty pak využít v učební osnově odborného předmětu nebo odborného výcviku.

Pro ukázkou uvedených přístupů uvádíme **kvalifikační modul Řez ovocných dřevin** vycházející přímo z profesní kvalifikace a **modul Skladník** využívající výsledky učení ze soustavy výsledků učení, která vznikla transformací PK Skladník.

Souhrn přístupů využívajících NSK při modernizaci ŠVP

Podle stupně modularizace je možné rozlišit následující přístupy k modernizaci ŠVP s uplatněním kvalifikačních modulů, tedy podle PK NSK.

- Plně modularizovaný ŠVP – celý modulárně uspořádaný program.
- Částečně modularizovaný ŠVP – s vybranými předměty uspořádanými modulárně.
- Tematicky modularizovaný ŠVP – se zpracovávajícími moduly do učebních osnov nebo kombinace uspořádání č. 2 a 3.
- Čtvrtou možností je uplatnění PK NSK v předmětově uspořádaném ŠVP zpracováváním formulací výsledků učení vycházejících z NSK.

U každého z těchto přístupů je dále vhodné zohlednit změny v organizaci, v obsahu a v rozsahu praktického vyučování, zařazení komplexních úloh a využívání dalších nástrojů vytvořených v projektu, např. plány spolupráce se zaměstnavateli, jednotky výsledků učení realizované na pracovišti zaměstnavatele, portfolio žáka apod.

Na začátku je nutné určit (na základě předcházející analýzy ŠVP), který z uvedených přístupů škola uplatní. Vedle toho je třeba mít na zřeteli další aspekty, které mohou být rozhodující, jako např. vize a dlouhodobá představa o vývoji školy, plánovaná skladba oborů s ohledem na potřeby trhu práce v regionu a jeho dlouhodobý rozvoj, potřeby zaměstnavatelů, atraktivní nabízených oborů vzdělání pro žáky včetně návaznosti na trh práce.

Charakteristika možných přístupů k úpravě ŠVP

Přístup 1 – plně modularizovaný ŠVP

Pokud se škola rozhodla pro modulární uspořádání celého ŠVP, je prvním krokem

prostudování schématu pokrytí vzdělávacího programu moduly, které zpracovala pracovní skupina MOV, nebo zpracování vlastního schématu pokrytí moduly v rámci vzdělávacího programu. Zároveň škola určí, které PK využije, s jakým cílem a v jakém rozsahu. Pokud existuje úplná profesní kvalifikace, je nutné ji do vzdělávacího programu zapracovat.

Přístup 2 – částečně modularizovaný ŠVP (s vybranými předměty uspořádanými modulárně)

V případě výběru této možnosti moduly nahrazují celý předmět nebo odborný obsahový okruh. V případě kvalifikačních modulů se škola zaměřuje na prohloubení kvalifikace v dané oblasti nebo realizaci zaměření ŠVP.

Přístup 3 – tematicky modularizovaný ŠVP (s moduly zapracovanými do učebních osnov)

V případě modernizace ŠVP, která nebude zasahovat do vzdělávacího programu tak hluboko jako u celkově anebo částečně modularizovaného ŠVP, je možné použít cestu vložení některých témat zpracovaných do modulů vyučovacích předmětů. To může přinést především nové přístupy k výuce stávajících předmětů, nová modernější témata, zajistit stejný přístup k jejich výuce napříč obory či sbližování přístupů učitelů k tématu. Proto i tento způsob, byť nepřináší ucelený modulární systém, může být přínosný. Umožní školám vyzkoušet práci s moduly a žákům nabídnout mnohdy zajímavá a transparentně provedená a zakončená témata. Účelný přístup to může být i v případě, že se jedná o kvalifikační moduly na základě PK NSK.

Přístup 4 – ŠVP koncipovaný předmětově s využitím výsledků učení formulovaných na základě profesních kvalifikací NSK

Odborné předměty a odborný výcvik budou zpracovány s využitím očekávaných výsledků učení formulovaných na základě PK NSK, a to jak za účelem získání základních znalostí a dovedností v oboru, tak za účelem prohloubení kvalifikace nebo získání specializace v oboru. Tyto výsledky učení lze získat ze **soustavy výsledků učení podle NSK**, která již byla zpracována pro část oborů a profesních kvalifikací, nebo formulovat výsledky učení podle zásad formulování výsledků učení pro účely tvorby ŠVP.

Úvodní údaje k celkovému uspořádání ŠVP

Úvodní identifikační údaje

Pokud ŠVP nabízí odbornou profilaci oboru vzdělání formou odborného zaměření, je třeba uvést název odborného/odborných zaměření do úvodních identifikačních údajů. Odborná zaměření se stanoví výběrem z nabídky odborných zaměření v RVP nebo podle profesních kvalifikací NSK dle pokynů v RVP, popřípadě jako specializace vztahující se k novým technologiím a pracovním činnostem v oboru.

Příklady využití profesních kvalifikací pro tvorbu odborných zaměření:

- Profesní kvalifikace Programátor může být využita pro odborné zaměření Progra-

- mování v rámci oboru vzdělání 18-20-M/01 Informační a komunikační technologie.
- Profesní kvalifikace Mechatronik může být použita pro odborné zaměření Mechatronika v rámci oboru vzdělání 23-41-M/01 Strojírenství.
- Profesní kvalifikace Pěstitel chmele může být využita pro odborné zaměření Pěstování chmele v rámci oboru vzdělání 41-51-H/01 Zemědělec – farmář.
- Profesní kvalifikace Greenkeeper může být využita pro odborné zaměření Údržba golfových hřišť v rámci oboru vzdělání 41-44-M/01 Zahradnictví.

Profil absolventa a charakteristika ŠVP

Profil absolventa

Základní rysy profilu absolventa: Slouží zejména navenek jako informace pro zaměstnavatele, personalisty, uchazeče o studium a jejich rodiče. Má být srozumitelný, stručný a má vystihovat podstatu oboru. Zahrnuje popis uplatnění absolventa v praxi – pokud se vytváří zaměření nebo různé směry prostřednictvím modulů nebo profesních kvalifikací, je nutné to zde uvést. Z kompetencí absolventa se vybírají ty, které jsou stěžejní pro daný obor a prosazení se na trhu práce. Měly by být formulovány na obecnější úrovni, neuvádí se dílčí znalosti a dovednosti (zdůrazňují se pouze v případě specializací).

Modulární úprava ŠVP se může a nemusí odrazit v profilu absolventa. Jestliže se v rámci modularizace ŠVP nabízí různé specializace a směry, kterými se žák může ubírat, je to třeba popsat i v rámci možného uplatnění absolventa, získaných kompetencí apod. Zvláště pokud byly získány na základě profesní kvalifikace v NSK.

Úprava ŠVP, do něhož byly zařazeny některé vybrané odborné předměty realizované modulárně, se může, ale také nemusí odrazit v profilu absolventa. Jde o to, jaké cíle jsou tímto uspořádáním sledovány a zda se promítnou v profilu absolventa. Jestliže se v rámci modernizovaného ŠVP nabízí různé specializace či zaměření, které žák může získat, je třeba to popsat i v rámci možného uplatnění absolventa.

Charakteristika ŠVP

Charakteristika ŠVP poskytuje informace o vzdělávacím programu. Slouží především pro učitele a je shrnutím představy o pojetí a průběhu vzdělávání podle vzdělávacího programu.

Zahrnuje celkové pojetí ŠVP ve vztahu k profilu absolventa, např. vytvořená zaměření, profilaci, vazbu na profesní kvalifikace NSK, možnost postupného ukončování vzdělávací dráhy včetně konkretizace. Tím se rozumí např. popis modulárního uspořádání, uvedení profesních kvalifikací, ke kterým příprava směřuje, nebo jakou poskytují specializaci, dále zmínka o využití komplexních úloh, které přispívají k vlastní realizaci modulů a ztraktivnění učiva. Do charakteristiky ŠVP je nutné vložit formulaci, která odráží uspořádání programu.

Učební plán, seznam vzdělávacích modulů a učebních osnov

Seznam modulů

Do ŠVP je třeba zařadit přehled využitých modulů a jejich označení, případně datum platnosti modulu, zařazení modulů do vyučovacích předmětů, v nichž budou realizovány.

Tuto tabulku pak lze v případě změn aktualizovat.

Učební plán – distribuční matice

Plně modularizovaný ŠVP: Učební plán předmětového uspořádání je třeba nahradit distribuční maticí. Ta vyjadřuje využití modulů v rámci rozvržení do ročníků.

1. učební plán / distribuční matice
2. poznámky k učebnímu plánu – musí obsahovat informace k využití modulů či jiné skutečnosti
3. přehled rozvržení týdnů ve školním roce, včetně projektových týdnů apod.

Jednotlivé vzdělávací moduly

Zde je potřebné zvolit logický sled vzdělávacích modulů v ŠVP (koresponduje s předřazeným seznamem modulů).

Jednotlivé učební osnovy

Doporučujeme zaměřit se na pojetí učební osnovy. Sem také patří nutnost doplnit do výukových strategií zařazení modulů v rámci předmětu.

Výsledky učení odvozené z PK jsou nahrazeny příslušným kvalifikačním modulem nebo jsou formulovány na základě kompetencí PK NSK.

Popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání

Pro začlenění výuky podle PK je třeba zajistit výuku kvalifikovanými učiteli, popř. odborníky z praxe. Je potřeba prověřit, zda má škola dostatečné prostory pro tuto výuku, vybavení učebními pomůckami a jinými didaktickými prostředky včetně učebnic a učebních textů, zda bude škola využívat výukové prostory nebo prostředky jiných subjektů. Informace k potřebnému materiálně technickému vybavení jsou k dispozici v hodnoticích standardech příslušných profesních kvalifikací.

Ukázku z profesní kvalifikace Mechatronik obsahuje příloha. Výše uvedené požadavky byly sepsány pro zajištění zkoušky z této profesní kvalifikace, nikoli pro zajištění výuky, přesto jsou vhodným vodítkem pro materiální zajištění výuky.

Doplňující text

- Otázky a odpovědi ke konkrétní práci na úpravách ŠVP
- Zobecnění možného postupu začleňování NSK do ŠVP
- Souvislosti aktivit směřujících k úpravě ŠVP
- Ukázka konkrétní práce při začleňování profesní kvalifikace
- Uplatnění profesních kvalifikací u závěrečné zkoušky

Otázky a odpovědi ke konkrétní práci na úpravách ŠVP

Musíme řešit začlenění NSK při úpravách ŠVP v souvislosti se schválením aktualizovaných rámcových vzdělávacích programů?

Nemusíte. Než se rozhodnete, zda NSK do ŠVP zapracovat, doporučujeme vám se seznámit se s profesními kvalifikacemi, které by mohly být využitelné pro výuku ve vašem oboru vzdělání. Doporučujeme konzultovat možnosti využití NSK se sociálními partnery v regionu.

Co nám přinese zapracování NSK do ŠVP a výuka s využitím profesních kvalifikací?

Výuka v souladu s platnými profesními kvalifikacemi usnadní výuku odborných předmětů z hlediska její aktuálnosti a zajistí přípravu v souladu s požadavky zaměstnavatelů. Využití profesních kvalifikací zjednoduší přípravu odborného zaměření ŠVP, které je odvozeno od příslušného RVP a požadavků trhu práce na některé specializované činnosti či kvalifikace v odvětví.

Kde najdeme pomoc se zapracováním NSK do našeho školního vzdělávacího programu?

Profesní kvalifikace najdete na webu www.narodnikvalifikace.cz a rady v metodické příručce. V rámci projektu MOV byly vytvořeny materiály, které školám usnadní začlenění NSK do ŠVP.

Je zapracování NSK do ŠVP složité a časově náročné?

Zapracování NSK do ŠVP není složité. Časově náročnější může být příprava zahrnující seznámení s profesními kvalifikacemi a transformace (převedení) jejich kompetencí a kritérií do výsledků učení, které nově zařadíte do ŠVP. Pro obory vzdělání zařazené do projektu MOV byla již transformace pro školy připravena, u dalších oborů vzdělání je možné postupovat analogickým způsobem.

Získají žáci, kteří absolvovali výuku podle profesních kvalifikací, automaticky také osvědčení o získání těchto profesních kvalifikací?

V současné době toto platná právní úprava neumožňuje. Pokud je však škola autorizovanou osobou a je tedy oprávněna provádět zkoušky podle profesních kvalifikací, může při splnění požadavků daných zákonem č. 179/2006 Sb. a souvisejícími předpisy vyzkoušet i žáky či absolventy dané školy. Mezi zmíněné požadavky patří např. věková hranice minimálně 18 let.

Zobecnění možného postupu začleňování NSK do ŠVP

1. Je potřeba zjistit, které profesní kvalifikace jsou k dispozici pro využití ve vašem školním vzdělávacím programu.
2. Je třeba porovnat kompetence z příslušných profesních kvalifikací s odbornými kompetencemi uvedenými v profilu absolventa stávajícího ŠVP.
3. Je třeba doplnit do profilu absolventa odborné kompetence, které nově absolventi získají. Doplnění odborných kompetencí by mělo odrážet záměry, směřování školy a být v souladu s požadavky trhu práce v regionu. Není potřeba do profilu absolventa kopírovat přesný text kompetencí, je možné obsah kompetencí popsat stručněji tak, aby byl profil absolventa srozumitelný pro všechny, kteří ho budou číst. Profil absolventa by neměl přesáhnout 2 strany. Doplnit je potřeba i popis uplatnění absolventa, pokud zařazením výuky podle PK dojde k rozšíření uplatnění na trhu práce.
4. Je vhodné doplnit do profilu absolventa informaci, že v rámci výuky v oboru vzdělání jsou žáci připravováni také na získání následujících profesních kvalifikací.
5. Je potřeba doplnit charakteristiku školního vzdělávacího programu, zejména část Popis celkového pojetí vzdělávání. S doplněním kompetencí z profesních kvalifikací může souviset změna odborného zaměření školy, potřeba úpravy organizace výuky (v souvislosti se zařazením výuky některých modulů či nových povinných nebo volitelných vyučovacích předmětů) a změny v praktickém vyučování.
6. Je potřeba upravit učební plán z hlediska hodinových dotací, případně zařadit nový povinný nebo volitelný vyučovací předmět. Do poznámek k učebnímu plánu je potřeba uvést názvy modulů, které budou využívány v jednotlivých vyučovacích předmětech. Pokud bude celý ŠVP zpracován modulárně, učební plán bude nahrazen distribuční maticí (maticí modulů).
7. Je třeba zpracovat výsledky učení. Změny v učebních osnovách mohou mít pouze podobu úprav výsledků vzdělávání, nebo doplnění nových výsledků vzdělávání a s tím spojených úprav pojetí učební osnovy. V případě zařazení nového vyučovacího předmětu bude potřeba podle metodiky tvorby ŠVP zpracovat novou učební osnovu. Doporučujeme zařadit do ŠVP kvalifikační moduly, které jsou připraveny k využití školami v projektu MOV. Je také možné existující modul upravit podle potřeb školy, např. jeho hodinovou dotaci, způsoby a kritéria hodnocení apod., nebo provést větší změny, např. rozdělit existující teoreticko-praktický modul na modul teoretický a modul praktický.
8. Je třeba zvážit doplnění personálního a materiálního zajištění výuky v souvislosti se začleněním PK.

Souvislosti aktivit směřujících k úpravě ŠVP

Pokud je nutné upravovat ŠVP, je vhodné nejprve se seznámit s provedenými změnami v RVP a poté, na úrovni školních kolektivů, přistoupit k rozdělení prací. Ve všech aktualizovaných RVP je zařazena nová kapitola Vazba kurikula odborného vzdělávání na Národní

soustavu kvalifikací. V této kapitole jsou uvedeny úplné profesní kvalifikace nebo profesní kvalifikace, které mají vazbu na obor vzdělání.

Odborné kompetence v RVP by měly požadavky trhu práce vycházející z RVP zohledňovat. Tyto informace mají pro školy spíše informativní charakter a využití profesních kvalifikací při úpravách ŠVP je dobrovolné. Profesní kvalifikace můžeme v současné době vnímat jako zdroj pro inovace odborného obsahu ŠVP. Seznámit se s profesními kvalifikacemi, které by mohly sloužit k inovaci a aktualizaci odborného obsahu ŠVP, je možné na webu www.narodnikvalifikace.cz. Je možné najít obor či odvětví, ke kterému patří obor či obory vzdělání vyučované ve škole, a po této volbě se zobrazí profesní kvalifikace, které jsou schválené. Další možností je vyhledat si příslušný obor vzdělání a podívat se, zda jsou u něj uvedeny tzv. skládající profesní kvalifikace. Skládající profesní kvalifikace umožňují přístup k závěrečné nebo maturitní zkoušce. U vybraných oborů vzdělání je uvedeno, které profesní kvalifikace je třeba získat. Jsou to tedy kvalifikace, které mají úzký vztah k danému oboru vzdělání.

Pro tvorbu zaměření či specializací školy je možné využít další profesní kvalifikace. U některých z nich je možné najít informaci, že jsou rozvíjející nebo navazující, případně související. Kvalifikace, které nepatří mezi skládající, pracovním způsobem označujeme termínem nepovinné profesní kvalifikace.

Ukázka konkrétní práce při začleňování profesní kvalifikace

Nejdříve si každou profesní kvalifikaci otevřeme a do pomocné tabulky si zkopírujeme názvy kompetencí a kritérií hodnocení. K ruce si vezmeme stávající školní vzdělávací program a zjistíme, jak byla výuka vedoucí ke zmíněným kompetencím řešena na škole doposud.

Podíváme se do profilu absolventa, kde by měly být přehledně uvedeny odborné kompetence, které by měl mít absolvent po absolvování výuky. Porovnáme texty a zjistíme, zda odborné kompetence z profesní kvalifikace jsou již v současném ŠVP zařazeny. Pokud zjistíme, že v profilu absolventa nejsou všechny kompetence uvedené ve standardu PK řešeny, zaznamenáme informaci do tabulky. Takto provedeme kontrolu u všech skládajících profesních kvalifikací. U skládajících profesních kvalifikací lze předpokládat, že většina kompetencí z profesních kvalifikací bude v nějaké podobě v profesním profilu obsažena. Podrobnější zkoumání bude potřeba provést na úrovni jednotlivých vyučovacích předmětů nebo modulů. Výsledky vzdělávání uvedené v ŠVP mohou korespondovat s názvy kompetencí nebo přímo s kritérii hodnocení, která jsou uvedena v hodnoticím standardu vždy pod názvy kompetencí.

Učitelé, kteří mají zkušenosti s výukou daného vyučovacího předmětu nebo modulu, navrhnou do tabulky formulace výsledků učení, které mohou být využity v upraveném (aktualizovaném) ŠVP. Mohou využít formulaci ze stávajícího ŠVP, pokud je již problematika

dané kompetence součástí výuky, nebo formulace upravit, či v případě nového zařazení výsledku učení do výuky navrhnout výsledek zcela nově. Při formulaci výsledků učení je možné využít přímo texty hodnoticích standardů daných profesních kvalifikací, ale nedoporučujeme je bezmyšlenkovitě přebírat. Profesní kvalifikace nebyly vytvořeny pro účely počátečního vzdělávání na školách, ale pro účely zkoušení dospělých, kteří si nechávají ověřit své znalosti, dovednosti, kompetence. Kompetence a kritéria některých profesních kvalifikací nejsou vždy formulovány na takové úrovni konkrétnosti, kterou potřebujeme mít ve školních vzdělávacích programech.

V příloze je uveden konkrétní příklad návrhu **výsledků učení pro obor vzdělání Zemědělec – farmář**.

Uplatnění profesních kvalifikací u závěrečné zkoušky

Vzdělávání v oborech vzdělání kategorií E a H je zakončováno složením závěrečné zkoušky. U závěrečných zkoušek jsou ověřovány znalosti a dovednosti žáků v rámci písemné, praktické a ústní zkoušky podle jednotného zadání připravovaného pro každý obor vzdělání v souladu s platnou legislativou (zejména s vyhláškou č. 47/2005 Sb. v platném znění).

Záměrem uplatnění profesních kvalifikací u závěrečné zkoušky je pružněji reagovat na měnící se požadavky trhu práce.

Zaměříme se zejména na praktickou zkoušku, která nejlépe odpovídá činnostem, které bude absolvent oboru vzdělání v rámci svého pracovního uplatnění vykonávat. Zajímavé je porovnat požadavky zadání témat praktické zkoušky s příslušnými hodnoticími standardy profesních kvalifikací. Bylo zjištěno, že témata praktické zkoušky jsou řešena v jednotlivých oborech vzdělání specificky, velmi se liší rozsahem. Zadání některých témat zahrnují jen několik vybraných činností, které odpovídají např. jen jedné kompetenci v profesní kvalifikaci, jiná zadání jsou velmi komplexní a pokrývají téměř všechny kompetence příslušné profesní kvalifikace.

Pokud se na úrovni školy rozhodneme vyučovat nové odborné zaměření nebo si jen rozšíříme výuku v rámci stávajícího ŠVP podle profesní kvalifikace, je potřeba si ověřit, zda již je v současné době v jednotném zadání obsaženo příslušné téma či témata, které/á budou ověřovat doplněné výsledky učení (vzdělávání) podle profesních kvalifikací. Např. jednotné zadání závěrečné zkoušky pro obor vzdělání Zemědělec – farmář v současné době obsahuje témata ve vazbě na profesní kvalifikaci Pěstitel základních plodin.

Pokud vhodné téma pro uplatnění profesní kvalifikace v jednotném zadání obsaženo není, přicházejí v úvahu tři možnosti jeho řešení. První možností, která je v kompetenci školy, je **zařadit další téma do tzv. školní části**. V tomto případě řeší žák v rámci praktické zkoušky dvě témata – téma z jednotného zadání a téma ze školní části. Školní část slouží k tomu, aby škola mohla uplatnit u praktické zkoušky svá specifika vyjádřená v ŠVP. Pokud škola tuto část do praktické zkoušky zařadí, vytváří její obsah sama a plně za něj odpovídá. Pro

hodnocení školní části platí, že může ovlivnit celkové hodnocení praktické zkoušky maximálně v rozmezí jednoho klasifikačního stupně. Úspěšné řešení školní části však nemůže zlepšit celkové hodnocení, pokud žák při řešení tématu jednotného zadání neuspěje, v tom případě je klasifikován stupněm „5 – nedostatečný“. Při zařazení školní části je potřeba myslet na to, že maximální délka praktické zkoušky je 21 hodin (s výjimkou uměleckých oborů). Do tohoto času se musí vejít doba potřebná pro plnění tématu z jednotného zadání a tématu ze školní části. Pro tvorbu tématu školní části (vybavení pracoviště, pokyny pro žáka, zadání, hodnocení – kritéria a pravidla) doporučujeme využít hodnoticí standard příslušné profesní kvalifikace, ze kterého je možné použít nejen texty kompetencí a kritérií, ale i pokyny k realizaci zkoušky a materiálně technické vybavení.

Druhou možností je, u oborů vzdělání kategorie H, využít **téma Praktická zkouška ve firmě**, v rámci kterého lze připravit zadání s využitím hodnoticího standardu profesní kvalifikace. Toto otevřené téma je součástí jednotného zadání těch oborů vzdělání, kde si to vyžádala školská praxe. Více naleznete v [metodickém materiálu k zajištění praktické zkoušky podle jednotného zadání na reálném pracovišti](#) (ve firmě, v podniku, v soukromé podnikatelské instituci).

Třetí možností je navrhnout tvorbu **nového tématu praktické zkoušky pro jednotné zadání závěrečné zkoušky v daném oboru vzdělání** po dohodě s Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání. Toto bude účelné zejména v případě, že obsah nového tématu má vazbu na rámcový vzdělávací program příslušného oboru vzdělání a lze předpokládat zájem více škol o využívání tohoto tématu. V současné době jsou při tvorbě jednotného zadání zohledňovány aktuální požadavky na výkon povolání dle příslušných profesních kvalifikací.

Přílohy

Příloha č. 1: Charakteristiky NSK

Charakteristiky NSK

Příloha obsahuje vybrané charakteristiky NSK.

Příloha č. 2: Analýza vazeb NSK a oborů vzdělání

Analýza vazeb NSK a oborů vzdělání

Příloha obsahuje informace o analýze vazeb NSK a oborů vzdělání a demonstruje analyzované vazby na konkrétním příkladu.

Příloha č. 3: Vazby profesních kvalifikací na obory vzdělání

Vazby PK na obory vzdělání

Sestava PK představuje skupinu profesních kvalifikací s vazbou na konkrétní obor vzdělání. Sestavy PK nabízejí školám přehled profesních kvalifikací využitelných pro výuku na školách v jednotlivých oborech vzdělání. Profesní kvalifikace je možné využívat jednotlivě, není potřeba je zařazovat do výuky v sestavách definovaných v projektu MOV.

Příloha č. 4: Soustava výsledků učení na základě NSK

Soustava výsledků učení na základě NSK

Příloha obsahuje pracovní verzi soustavy výsledků učení stanovených na základě transformace kompetencí v NSK.

Příloha č. 5: Ukázka ze soustavy výsledků učení pro obor vzdělání Prodavač

Ukázka ze soustavy výsledků učení – Prodavač

Příloha obsahuje ukázkou vybranou ze soustavy výsledků učení pro obor vzdělání 66-51-H/01 Prodavač.

Příloha č. 6: Tvorba vstupní části vzdělávacího modulu

[Tvorba vstupní části vzdělávacího modulu](#)

Příloha obsahuje ukázkou přístupu k tvorbě vstupní části vzdělávacího modulu.

Příloha č. 7: Tvorba jádra vzdělávacího modulu 1

[Tvorba jádra vzdělávacího modulu 1](#)

Příloha obsahuje ukázkou přístupu k tvorbě části jádra vzdělávacího modulu.

Příloha č. 8: Tvorba jádra vzdělávacího modulu 2

[Tvorba jádra vzdělávacího modulu 2](#)

Příloha obsahuje ukázkou přístupu k tvorbě další části jádra vzdělávacího modulu.

Příloha č. 9: Tvorba výstupní části vzdělávacího modulu

[Tvorba výstupní části vzdělávacího modulu](#)

Příloha obsahuje ukázkou přístupu k tvorbě výstupní části vzdělávacího modulu.

Příloha č. 10: Komplexní úloha: Založení a ošetřování trávníku

[Komplexní úloha: Založení a ošetřování trávníku](#)

Příloha obsahuje příklad komplexní úlohy, která byla vytvořena v projektu MOV. Komplexní úloha Založení a ošetřování trávníku byla připravena pro realizaci modulu s obdobným názvem Zakládání a ošetřování trávníků.

Příloha č. 11: Úplný kvalifikační modul Řez ovocných dřevin

[Kvalifikační modul Řez ovocných dřevin](#)

Příloha obsahuje úplný kvalifikační modul Řez ovocných dřevin.

Příloha č. 12: Úplný kvalifikační modul Skladník

Kvalifikační modul Skladník

Příloha obsahuje úplný kvalifikační modul Skladník.

Příloha č. 13: Popis materiálního zajištění v profesní kvalifikaci Mechatronik

Materiální zajištění v profesní kvalifikaci Mechatronik

Příloha obsahuje ukázkou popisu materiálního zajištění ve standardu profesní kvalifikace Mechatronik.

Příloha č. 14: Výsledky učení pro obor vzdělání Zemědělec – farmář

Výsledky učení pro obor vzdělání Zemědělec – farmář

Příloha obsahuje příklad návrhu výsledků učení stanovených pro obor vzdělání Zemědělec – farmář.

Pojmy

Autorizace

Oprávnění fyzické nebo právnické osoby ověřovat způsobem vymezeným v příslušném hodnoticím standardu dosažení odborné způsobilosti fyzické osoby vymezené v příslušném kvalifikačním standardu profesní kvalifikace, pro kterou bylo oprávnění uděleno (vymezení zákonem).

Autorizovaná osoba

Fyzická nebo právnická osoba, které byla udělena autorizace podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání; je oprávněna organizovat zkouškovou činnost za účelem získání oprávnění k výkonu profesní kvalifikace (vymezení zákonem).

Autorizující orgán

Ústřední správní úřad příslušný k rozhodování o udělení, prodloužení platnosti nebo odnětí autorizace na základě skutečnosti, že do jeho působnosti uvedené v příloze k zákonu náleží povolání, popřípadě pracovní činnosti, jejichž výkonu se příslušná profesní kvalifikace týká, nebo jehož působnost je danému povolání, popřípadě pracovním činnostem, nejbližší (vymezení zákonem).

Centrální databáze kompetencí

Soubor více než 10 000 okódovaných odborných způsobilostí (kompetencí), které jsou společné pro NSK a NSP.

ECVET, Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu

Nástroj využívaný v počátečním i dalším vzdělávání. Podporuje celoživotní učení, mobilitu učících se a flexibilitu i individualizaci cest vedoucích k získání kvalifikace. Umožňuje přenos, uznávání a shromažďování zhodnocených výsledků učení jednotlivců.

ECVET chápe kvalifikace jako celky složené z jednotek výsledků učení, které je možné jednotlivě hodnotit, uznávat a shromažďovat.

Evropský rámec kvalifikací

Jednotná stupnice osmi úrovní, do kterých lze zařadit všechny kvalifikace. EQF vznikl s cílem usnadnit mobilitu lidí v Evropě, zlepšit srozumitelnost kvalifikací napříč Evropou a také proto, aby si lidé uvědomili, jakou úroveň kvalifikace mají a kam se zařadit.

Hodnocení výsledků učení

Proces posouzení znalostí, dovedností a/nebo kompetencí jednotlivce podle předem stanovených kritérií. Hodnocení průběhu je hodnocením probíhajících činností, hodnocení výsledků je založeno na výsledcích práce.

Informační systém NSK

Portál, který je informační základnou soustavy celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR. Zveřejňuje informace o profesních kvalifikacích, které jsou schválené a uplatnitelné na pracovním trhu. Informuje o všech novinkách a událostech v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v ČR.

Jednotka výsledků učení

Složka kvalifikace tvořená uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které mohou být ohodnoceny. Kvalifikace, na jejímž základě jsou jednotky stanovovány, může být chápána jako soubor jednotek.

Kurikulární dokumenty

Dokumenty, které komplexním způsobem vymezují koncepci, cíle, obsah a případně i další parametry vzdělávání. Jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy. Národní program vzdělávání vymezuje (přesněji: by měl vymezovat) počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Kvalifikační a hodnoticí standard profesní kvalifikace

Kvalifikační standard profesní kvalifikace

Strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních (vymezení zákonem).

Hodnoticí standard profesní kvalifikace

Soubor kritérií, organizačních a metodických postupů a materiálních a technických předpokladů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních (vymezení zákonem).

Mezinárodní mobilita

Pracovní nebo studijní stáž, na kterou je vyslán žák/student svou domovskou organizací poskytující vzdělání. Stáž může probíhat jak na mezinárodní, tak na národní (vnitrostátní) úrovni.

Většina mezinárodních mobilit v ČR je realizována s finanční podporou Evropské unie. Žáci vyjíždějí na stáže do zemí EU, kde si osvojí odborné, jazykové, interkulturní a sociální dovednosti.

Národní soustava povolání

Soustavně rozvíjený a na internetu všem dostupný katalog popisů povolání, který je nástrojem pro zvýšení mobility pracovní síly na základě potřeb trhu práce identifikovaných zaměstnavateli a odborníky z trhu práce.

Obecné kompetence

Zjednodušený souhrnný název pro první dvě kategorie kompetencí (měkké kompetence a obecné dovednosti) používaný v NSK.

Obor vzdělání

Základní, střední a vyšší odborné vzdělávání se v ČR uskutečňuje v tzv. oborech vzdělání, jejichž soustavu stanovuje vláda nařízením. Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání se vydává zvláštní rámcový vzdělávací program.

Odborné kompetence

Souhrnný název pro součást kvalifikačních standardů profesních kvalifikací v NSK zahrnující pouze kategorie odborné dovednosti a znalosti.

Profesní kvalifikace

Odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních, v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu (vymezení zákonem).

Sektorová rada

Dobrovolné profesní sdružení složené z reprezentantů významných zaměstnavatelů, zastřešujících profesních sdružení a významných odborníků na lidské zdroje v daném odvětví. Jeho cílem je reprezentovat v oblasti rozvoje lidských zdrojů zájmy daného odvětví ve vztahu ke státní správě, vzdělávatelům, občanům a dalším partnerům.

Typová pozice

Dříve využívaná menší jednotka práce – základ Informačního systému typových pozic, který předcházel NSP.

Úplná profesní kvalifikace

Odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání (vymezení zákonem).

Úroveň kvalifikace

Jedna z charakteristik využívaných v rámci kvalifikací, která umožňuje zařadit každou kvalifikaci do skupiny obdobně náročných kvalifikací; každá z úrovní (NSK jich má osm) je od ostatních odlišena popisem (deskriptorem).

Validace

Postup, jímž příslušný orgán potvrdí, že určitá osoba formou neformálního a informálního učení dosáhla výsledků učení měřených podle příslušného standardu, a jenž se skládá ze čtyř samostatných fází: zjištění konkrétních zkušeností jednotlivce prostřednictvím dialogu; zaznamenání, které má viditelným způsobem vyjádřit zkušenosti daného jednotlivce; formální posouzení těchto zkušeností; osvědčení výsledků posouzení, které může vést k dílčí nebo úplné kvalifikaci.

Vnitrostátní mobilita

Obdoba mezinárodní mobility, kdy je přijímající institucí podnik, jiná škola nebo instituce poskytující vzdělání v ČR.

Výsledky učení

Vyjádření toho, co dotyčná osoba (učící se) zná, čemu rozumí a co je schopna po ukončení vzdělávacího procesu (procesu učení) vykonávat. Jsou vymezeny na základě znalostí, dovedností, odpovědnosti a samostatnosti.

Odpovědnost a samostatnost je (podle revidovaného Doporučení k EQF) schopnost dotyčné osoby uplatnit samostatně a odpovědně znalosti a dovednosti.

Vzdělávací modul

Obsahově ucelená vyučovací a učební jednotka s omezenou délkou trvání, která je zpravidla součástí vzdělávacího programu.

Zákon č. 179/2006 Sb.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) stanovuje proces hodnocení dosažené odborné způsobilosti, pravidla udělování autorizace certifikačním orgánům a odpovědnost správních orgánů za jednotlivé procesy.

Shrnutí

Při využívání profesních kvalifikací NSK pro konstrukci ŠVP je vhodné:

- analyzovat vazby NSK a oborů vzdělání;
- transformovat odborné kompetence v profesních kvalifikacích do očekávaných výsledků učení;
- využít kvalifikačních modulů a komplexních úloh připravených v projektu MOV při tvorbě ŠVP;
- využít souvisejících jednotek výsledků učení v odborném výcviku nebo odborné praxi u zaměstnavatele.

Základní kroky možného postupu začlenění NSK do ŠVP:

1. Úvodem je třeba zjistit, které PK jsou k dispozici pro využití v ŠVP.
2. Je třeba porovnat kompetence z příslušných profesních kvalifikací s odbornými kompetencemi uvedenými v profilu absolventa stávajícího ŠVP.
3. Dále je třeba doplnit profil absolventa o odborné kompetence, které nově absolventi získají. Doplnění odborných kompetencí by mělo odrážet záměry, směřování školy a být v souladu s požadavky trhu práce v regionu. Není potřeba do profilu absolventa kopírovat přesný text kompetencí, je možné obsah kompetencí popsat stručněji tak, aby byl profil absolventa srozumitelný pro všechny, kteří jej budou číst. Profil absolventa by neměl přesáhnout dvě strany. Doplnit je potřeba i popis uplatnění absolventa, pokud zařazením výuky podle profesních kvalifikací dojde k rozšíření uplatnění na trhu práce.
4. Je vhodné doplnit do profilu absolventa informaci, že v rámci výuky v oboru vzdělání jsou žáci připravováni také na získání konkrétních profesních kvalifikací.
5. Je třeba doplnit charakteristiku školního vzdělávacího programu, zejména popis celkového pojetí vzdělávání. S doplněním kompetencí z profesních kvalifikací může souviset změna odborného zaměření školy, potřeba úpravy organizace výuky (v souvislosti se zařazením výuky některých modulů či nových povinných nebo volitelných vyučovacích předmětů) a změny v praktickém vyučování.
6. Dále je třeba upravit učební plán z hlediska hodinových dotací, případně zařadit nový povinný nebo volitelný vyučovací předmět. Do poznámek k učebnímu plánu je potřeba uvést názvy modulů, které budou využívány v jednotlivých vyučovacích předmětech. Pokud bude celý ŠVP zpracován modulárně, učební plán bude nahrazen distribuční maticí (maticí modulů).
7. Je třeba zpracovat výsledky učení. Změny v učebních osnovách mohou mít pouze podobu úprav výsledků vzdělávání nebo doplnění nových výsledků vzdělávání a s tím spojených úprav pojetí učební osnovy. V případě zařazení nového vyučovacího předmětu bude potřeba podle metodiky tvorby ŠVP zpracovat novou učební osnovu. Doporučujeme zařadit do ŠVP kvalifikační moduly, které jsou připraveny k využití školami v projektu MOV. Je také možné existující modul upravit podle potřeb školy, např. jeho hodinovou dotaci, způsoby a kritéria hodnocení apod., nebo provést vět-

ší změny, např. rozdělit existující teoreticko-praktický modul na modul teoretický a modul praktický.

8. Je třeba zvážit doplnění personálního a materiálního zajištění výuky v souvislosti se začleněním PK.

Zdroje

Portál www.narodnikvalifikace.cz, který je informační základnou o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR. Další informace a nabídka možností pro změnu pracovního postavení prostřednictvím NSK jsou dostupné na adrese www.vzdelavaniaprace.cz.

Aktualizovaný rámcový vzdělávací program pro příslušný obor vzdělání a jeho kapitola Vazba kurikula odborného vzdělávání na Národní soustavu kvalifikací.

Metodika Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací a další materiály projektu Modernizace odborného vzdělávání – metodiky, přehled vazeb oborů vzdělání zařazených do projektu MOV na NSK, soustavy výsledků učení, kvalifikační moduly, komplexní úlohy, jednotky výsledků učení. Významné výstupy projektu jsou dostupné v [informačním systému projektu MOV](#).

[Metodika tvorby školních vzdělávacích programů](#).

Při optimalizaci ŠVP je možné využít i příručky vydané Národním ústavem pro vzdělávání:

- [Modulární projektování školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání](#)
- [Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU³](#)

[Metodický materiál k zajištění praktické zkoušky](#) podle jednotného zadání na reálném pracovišti (ve firmě, v podniku, v soukromé podnikatelské instituci).

³Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU. Národní ústav pro vzdělávání, 2012.

Údaje o této iMetodice

PROJEKT MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím NSK. Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2020. iMetodika. Dostupné z: http://imetodika.cz/koncipovani_svp_s_vyuzitim_nsk.html.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imetodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.